

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 7.020.105.01, 8.020.105.01 “Документознавство та
інформаційна діяльність”

КІРОВОГРАД
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 7.020.105.01, 8.020.105.01 “Документознавство та
інформаційна діяльність”

Затверджено на засіданні кафедри
матеріалознавства та ливарного
виробництва
Протокол № 2 від 06.09. 2015р.

КІРОВОГРАД
2015

Авторське право: методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальностей 7.020.105.01, 8.020.105.01 “Документознавство та інформаційна діяльність” /Укладачі Кропівний В.М., Кропівна А.В., Молокост Л.А.. – Кіровоград: КНТУ, 2015. –97 с.

Укладач: В.М.Кропівний, к. т. н., проф.,
А.В. Кропівна, к.т.н., доц.,
Л.А.. Молокост , викл.

Культура, науково-технічний рівень виробництва, ефективність економіки, добробут суспільства, соціально-економічний прогрес залежать від рівня й ефективності творчої діяльності людини. Творчість - це цілеспрямована інтелектуальна діяльність, результатом якої є щось якісно нове, що відзначається неповторністю, оригінальністю і унікальністю. Без охорони прав авторів суспільство не спроможне поставити досягнення науки і мистецтва на службу максимально широкому колу заінтересованих осіб. Звідси виникає необхідність популяризації питань авторського права в інтересах економічного, соціального і культурного прогресу.

Законодавство з питань інтелектуальної власності покликане заохочувати творчість, поширення і застосування результатів творчої праці задля економічного та соціального розвитку держави. Для цього законодавчо оформлюються немайнові та майнові права творців на їхні твори і право суспільства на доступ до цих творів.

Авторське право надає авторам та іншим творцям інтелектуальних творів (література, музика, мистецтво), певні права, згідно з якими вони мають можливість дозволяти або забороняти протягом певного обмеженого періоду часу ті або інші види використання їх творів. Авторське право включає в себе також охорону суміжних з авторським прав: права, виконавців на їх виконання; права виробників фонограм на їх фонограми і права організацій ефірного мовлення на їх радіотелевізійні програми.

Мета навчальної дисципліни «Авторське право»: ознайомити студентів з основами набуття прав на об'єкти авторського і суміжних прав, їх використання та захисту.

Завдання навчальної дисципліни «Авторське право»: набуття знань системи авторського і суміжних прав в документознавчій діяльності, методологічних основ реєстрації об'єктів авторського і суміжних прав, їх використання, передачі та захисту, міжнародного співробітництва у сфері авторського і суміжних прав.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Авторське право» студент повинен

знати:- основні поняття системи правової охорони об'єктів авторського і суміжних прав;

- складові системи охорони об'єктів авторського і суміжних прав в нормах законодавства України;

- складові міжнародної системи охорони об'єктів авторського і суміжних прав;

- об'єкти права охорони об'єктів авторського і суміжних прав;

- алгоритм правової охорони об'єктів авторського і суміжних прав;
- права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти авторського і суміжних прав;
- процедуру захисту об'єктів авторського і суміжних прав у разі їх порушення.

вміти:

- використовувати на практиці нормативно - правові акти при забезпеченні правової охорони об'єктів авторського і суміжних прав;
- складати договори на створення, використання і комерційну реалізацію об'єктів авторського і суміжних прав;
- оформляти заявку на державну реєстрацію прав автора.

Зміст тем навчальної дисципліни «Авторське право»

Змістовий модуль 1. Авторське право, виникнення та розвиток.

Суб'єкти та об'єкти авторських прав.

Тема 1. Поняття, основні завдання, функції, принципи та джерела авторського права

Поняття права інтелектуальної власності. Поняття авторського права. Основні завдання та функції авторського права. Принципи авторського права. Джерела авторського права.

Тема 2.Еволюція авторського права і суміжних прав.

Виникнення та розвиток авторського права. Англо-саксонське авторське право. Романське авторське право. Суміжні права. Становлення системи правової охорони авторського права і суміжних прав в Україні. Становлення та розвиток державного управління в авторському праві та суміжних правах. Становлення та розвиток законодавства з авторського права та суміжних прав.

Тема 3.Суб'єкти та об'єкти авторських прав.

Елементи авторсько-правових відносин. Суб'єкти авторського права. Автори творів. Співавторство. Спадкоємці та інші суб'єкти авторського права. Поняття, форми та ознаки об'єкта авторського права. Види об'єктів авторського права. Твори, які не є об'єктами авторського права.

Змістовий модуль 2.Виникнення, здійснення та розпоряджання авторськими правами.

Тема 4. Зміст та умови дії авторського права.

Дуалізм авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права авторів. Сфера дії авторського права. Обмеження майнових авторських прав. Строк чинності авторського права. Вільне використання творів без

виплати винагороди. Вільне використання творів з виплатою винагороди.

Тема 5. Виникнення і здійснення авторського права.

Принципи правової охорони творів. Презумпція авторського права. Реєстрація авторських прав. Державна реєстрація авторського права в Україні. Порядок здійснення державної реєстрації авторського права та договорів, які стосується права автора на твір. Авторське право на службові твори.

Тема 6. Розпоряджання авторськими правами.

Поняття авторського договору. Види авторського договору. Зміст авторського договору. Договір про передачу права на використання твору. Договір про передачу (відчуження) авторських прав. Договір замовлення. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності на твір відповідно до Цивільного кодексу України.

Змістовий модуль 3. Охорона та захист авторського права і суміжних прав

Тема 7. Охорона суміжних прав виконавців, виробників фонограм, відеогам та організацій мовлення.

Суб'єкти суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Принципи та критерії виникнення суміжних прав. Презумпція суміжних прав. Сфера дії суміжних прав. Права виконавців, виробників фонограм, відеогам та організацій мовлення. Строки чинності суміжних прав. Обмеження майнових суміжних прав.

Тема 8. Колективне управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав

Поняття колективного управління правами. Еволюція колективного управління правами суб'єктів авторського права та суміжних прав. Види організацій колективного управління. Функції організацій колективного управління авторським правом і суміжними правами. Колективне управління суміжними правами. Розвиток колективного управління правами в Україні.

Тема 9. Правові основи захисту авторського права і суміжних прав

Поняття захисту авторського права і суміжних прав. Види порушення авторського права і суміжних прав. Порядок захисту порушених прав. Адміністративний порядок захисту порушених прав. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав.

Тема 10. Міжнародна система охорони авторського права і суміжних прав

Проблеми співвідношення норм національного законодавства та норм міжнародного права. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Всесвітня конвенція про авторське право. Римська конвенція про

охорону прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм. Угода про торговельні аспекти прав на інтелектуальну власність. Договір ВОІВ по авторському праву. Договір ВОІВ про виконання і фонограми. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Теми практичних занять

Теми практичних занять	Кількість годин
Практична робота 1. Структура Закону України «Про авторське право і суміжні права»	2
Практична робота 2. Термінологія в Законі України «Про авторське право і суміжні права»	2
Практична робота 3. Оформлення заявки на державну реєстрацію прав автора.	4
Практична робота 4. Складання авторських договорів.	4
Практична робота 5. Законодавство України, яке спрямоване на захист авторських і суміжних прав.	3

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Результатом самостійної роботи може бути реферат обсягом 15-20 сторінок друкованого тексту через 1,5 інтервали 14-м кеглем. Оформлення реферату необхідно здійснювати у відповідності до ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки (структура і правила оформлення)". Реферат є результатом самостійних досліджень на основі вторинної інформації. Завданням роботи є співставлення точок зору різних авторів стосовно проблеми, що розглядається у рефераті, формування власної точки зору на цю проблему, виявлення та аналіз протиріч.

Виконання самостійної роботи слід починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативних актів тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури і законодавчих актів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно. До кожної теми реферату надається коротка характеристика змісту.

Теми рефератів для самостійної роботи

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛІВ КУРСУ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття, основні завдання, функції, принципи та джерела авторського права

Авторське право включає в себе положення про охорону авторського права, а також охорону суміжних з авторським прав (права, виконавців на їх виконання; права виробників фонограм на їх фонограми і права організацій ефірного мовлення на їх радіотелевізійні програми).

Право поділяється на об'єктивне і суб'єктивне. Об'єктивне право визначається як система встановлених державою загальнообов'язкових правових норм, реалізація яких забезпечується державним примусом. В об'єктивному розумінні авторське право є частиною цивільного права України, норми якого регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, пов'язані зі створенням, використанням та розпорядженням об'єктами права інтелектуальної власності.

Під суб'єктивним правом розуміють конкретне право особи, яке вона отримує і реалізує на основі об'єктивно встановлених правових норм.

Основним завданням охорони авторського права є:

- сприяння збагаченню національної культурної спадщини, розповсюдженню результатів творчої діяльності, забезпечення їх доступності для всього суспільства;
- підтримка творчості окремого індивіда, забезпечення його особистих немайнових та майнових інтересів як передумови культурного, економічного та соціального розвитку країни.

Засобом досягнення цих завдань є надання автору виняткових прав дозволяти і контролювати використання своїх творів іншими особами, отримуючи з цього матеріальну вигоду. На відміну від права власності на матеріальні об'єкти, право власності на твори науки, літератури і мистецтва, має певні обмеження, що стосуються обсягу прав та їх існування у часі. Це дозволяє встановити в законодавчому порядку баланс між інтересами авторів, зацікавлених в отриманні матеріальної вигоди від використання їхніх творів, і суспільства, яке зацікавлене у вільному доступі до створених творів. Розмір винагороди автора визначається не часом, витраченим на створення цього твору, та не його якістю. Розмір авторської винагороди залежить від попиту і популярності автора.

Авторське право як частина цивільного права виконує регулятивні, охоронні та превентивні функції.

Регулятивна функція авторського права полягає у врегулюванні відносин, пов'язаних зі створенням та використанням творів науки, літератури; у збалансуванні інтересів авторів і суспільства.

Охоронна функція авторського права покликана оберігати суб'єктивні особисті немайнові та майнові права автора від посягань усіх інших осіб та забезпечувати захист від їх порушення.

Превентивна функція авторського права не допускає виникнення відносин, які призводять до порушення авторських прав.

Загально-соціальні принципи авторського права:

1. Принцип свободи творчості (Конституція України гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості). Автору надається право самостійно обирати тему твору, жанр, мету твору, використовувати твір будь яким способом;
2. Принцип поєднання особистих інтересів з інтересами суспільства. Суспільство задовольняє інтереси автора належною винагородою його творчості, а автор зобов'язується не використовувати свої твори на шкоду суспільству;
3. Принцип матеріальної та моральної заінтересованості. Авторів літературних та художніх творів стимулюють до створення творів шляхом нагородження різними преміями, присвоєння почесних звань;
4. Принцип всебічної охорони прав і законних інтересів авторів. Норми авторського права охороняють права і законні інтереси авторів та забезпечують захист порушених авторських прав.

Авторське право як частина цивільного права базується таких принципах: юридична рівність суб'єктів права; свобода договору; свобода підприємницької діяльності; свобода особистості; закріплення в нормах авторського права положень, напрацьованих світовим співтовариством; всебічна охорона власності незалежно від її форм; повага прав та інтересів інших осіб, моралі суспільства.

Джерелами авторського права є нормативно-правові акти, які регулюють відносини, пов'язані зі створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва.

До джерел авторського права належить Конституція України, яка має вищу юридичну силу. Наступними за юридичною силою джерелами авторського права є кодекси України. Цивільний кодекс України (2003 р.) містить книгу IV "Право інтелектуальної власності", глави якої присвячені авторському праву.

Норми, які встановлюють міру відповідальності за порушення авторського права та порядок притягнення порушників до відповідальності,

містять Кодекс України про адміністративні правопорушення, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Митний кодекс України.

Одним із основних джерел авторського права є Закон України "Про авторське право і суміжні права" та спеціальні Закони України: "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних" та "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування".

Норми авторського права і суміжних прав містяться у ряді галузевих Законів, якими регулюється творча діяльність, а саме: "Про кінематографію", "Про телебачення і радіомовлення", "Про видавничу справу", "Про інформацію", "Про архітектурну діяльність", "Про рекламу", "Про гастрольні заходи в Україні" та інші.

Важливе значення у системі нормативно-правових актів займають акти Президента України, наприклад, Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування".

Джерелами авторського права є постанови Кабінету Міністрів України, зокрема, "Про затвердження правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів і фонограм", "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір", "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав".

Серед актів центральних органів виконавчої влади важливу роль відіграють накази Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління", "Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю" тощо.

Групу джерел сучасного авторського права України становлять міжнародні договори, учасницею яких вона є. Ці договори встановлюють взаємні права та зв'язки країн-учасниць і є правовою формою розвитку міжнародного співробітництва в галузі авторського права.

Тема 2.Еволюція авторського права і суміжних прав.

Ідея охорони майнових авторських прав була реалізована після того, як почалося застосовування друку за допомогою набірної шрифту. Друкарство викликало появу нових професії - друкарів і книготорговців, які інвестували

значні суми на купівлю паперу, на купівлю або виготовлення друкарських машин, на наймання робочої сили, що передбачало авансування коштів, які протягом певного часу можна було відшкодувати надходженнями від продажу книг. Охорона прав видавців реалізувалася шляхом надання владою суверена (імператора, короля, князя, тощо) привілеїв, в яких підприємці отримували монополні права на виготовлення та поширення друкованої продукції і надавали захист штрафами, арештами, конфіскаціями підроблених копій і стягненням збитків.

Система привілеїв призвела до зловживання видавців при визначенні цін на друковану продукцію. В 1709 р. в Англії парламентом було прийнято Статут королеви Анни (закону про авторське право). За автором закріплювалося виключне право дозволяти друкування його творів протягом 14 років від дати першої публікації та могло бути поновлено за життя автора ще на 14 років. Після закінчення вказаних термінів твори ставали суспільним надбанням. Англо-саксонська система авторського права розвивалася на основі наступних принципів:

- визнавалися майнові права автора, які діяли протягом певного періоду часу, після чого твори ставали суспільним надбанням;
- права могли бути обмежені протягом дії авторського права;
- особисті немайнові права не визнавалися;
- авторське право виникало після реєстрації та депонування творів.

Романська система авторського права виникла у Франції. Відмова від системи привілеїв у авторському праві була викликана французькою буржуазною революцією, яка відмінила привілеї видавців. У 1791 - 1793 роках Конституційна асамблея прийняла декрети, які започаткували французьку систему авторського права. Декретом про право власності авторів на літературні твори, композиторів, живописців та рисувальників авторів надавалося виключне право відтворення його творів протягом його життя, а також 10 років після його смерті на користь його спадкоємців і правонаступників. На відміну від Статуту королеви Анни у Франції ці права закріплюються як "права автора" і використовуються протягом життя автора незалежно ні від опублікування, ні від дотримання таких формальностей, як реєстрація та депонування.

Подальший розвиток романської системи пов'язаний з розвитком філософії Канта, яка розглядала творчість автора як відображення його особистості. Ця концепція привела до розвитку моральних прав (немайнових прав авторів).

Романська система авторського права розвивалася на основі наступних принципів:

- визнавалися майнові права автора, які діяли протягом життя автора та певного періоду часу після його смерті;
- визнавалися особисті немайнові права автора;
- авторське право виникало з моменту створення твору без вимоги реєстрації та депонування творів;
- автором твору могла бути лише фізична особа.

З 1886 року, коли було підписано Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів, розпочинається Міжнародний період охорони авторських прав. Ця система базується на принципах романської системи авторського права.

Твори доносяться до публіки посередниками, які подають твір у формі, найбільш пристосованій для сприйняття максимально широким колом людей. Це відбувається різними шляхами. Видавець відтворює рукопис, не додаючи нічого до тексту автора. В драматургії та музиці виконуються або акторами, які надають неповторної інтерпретації відповідних творів.

Винайдення звукозапису зробило можливим не тільки збереження звуків та образів, а й їх багаторазове тиражування. Звуки і образи стали доступними для мільйонних аудиторій. Постало питання щодо необхідності захисту від піратства інтересів виконавців та виробників фонограм. Радіо- і телемовні організації стали ширше використовувати фонограми у своїх програмах. Виникла необхідність передбачити охорону особистих інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення. На Дипломатичній конференції Бернського союзу з охорони літературних і художніх творів (1928 р.) було прийнято резолюцію, яка просила уряди прийняти заходи щодо захисту інтересів виконавців.

Визнання прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення розпочалося з 1961 року, після прийняття в Римі Конвенції про охорону виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення. Держави-учасниці Римської конвенції брали на себе зобов'язання надавати охорону виконавцям, виробникам фонограм та організаціям мовлення за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів. Ці права отримали назву "суміжних" з авторськими правами, оскільки виникають внаслідок використання творів. В Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), прийнятій в рамках Світової організації торгівлі у 1994 році, цей вид прав позначається терміном "пов'язані" права.

Таким чином на відміну від авторського права суміжні права спочатку отримали нормативно-правове визнання на міжнародному рівні, а вже потім на національному.

В період зародження авторського права території України в ХУІІІ-ХІХ століттях входила до складу Російської та Австро-Угорської імперій, а в них діяло законодавство цих держав.

У Росії, до складу якої входила основна частина сучасної території України, авторське право з'явилося у 1828 році у Цензурному Статуті під назвою "О сочинителях и издателях книг". Цей документ регулював виключне право автора на відтворення своїх творів шляхом друку. Термін дії авторського права встановлювався протягом життя автора та 25 років після його смерті. Пізніше законодавчі акти щодо авторського права були включені до Зводу законів Російської імперії, в якому авторське право розглядається як право власності. У 1911 році під впливом романської доктрини було прийнято окремий закон про авторське право, який детально регулював авторські відносини.

За радянських часів перший закон, який регулював відносини в галузі авторського права в Українській Радянській соціалістичній республіці, з'явився у 1929 році і діяв до 1961 року. В 1961 році Верховна Рада СРСР затвердила "Основи цивільного законодавства СРСР і радянських республік", розділ яких присвячений авторському праву. Відповідно до цього документу Верховна Рада УРСР у 1963 році прийняла Цивільний кодекс УРСР з розділом про авторське право.

Радянське законодавство було зарегламентованим і базувалося на суворому правовому регулюванні авторських договорів та розміру авторської винагороди, також наявністю авторському праві випадків використання творів без згоди автора. Воно відбивало засади виняткової ролі держави в усіх сферах суспільного життя. Авторське право Радянського Союзу з ряду питань не відповідало міжнародним нормам тому СРСР не міг приєднатися до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Законодавство СРСР не передбачало охорону суміжних прав.

Після здобуття незалежності в Україні було започатковано створення власних організаційних структур та прийняття і введення у дію нормативно-правових актів, які б відповідали принципам ринкової економіки та стратегії входження країни до світового економічного, політичного й соціокультурного простору. Прийняття законів про авторське право і суміжні права стало однією з умов входження України рівноправним партнером до світової спільноти. В кінці минулого століття були закладені основи нормативно-правового (національні закони, підзаконні акти та міжнародні документи, учасником яких є наша держава) та організаційного забезпечення діяльності системи. Процес становлення сучасної системи

охорони інтелектуальної власності в Україні охоплює законодавчі, організаційні, політичні, економічні, гуманітарні чинники та механізми і на сьогодні не є завершеним.

У 30-х роках минулого століття в Україні у складі Всесоюзного управління з охорони авторських прав (ВУОАП) розпочало діяльність Управління захисту авторських прав (УЗАП). На базі ВУОАП у 1973 році й було створено Всесоюзне агентство з авторських прав (ВААП), яке стало єдиним представником авторів з питань авторського права, а в союзних республіках існували лише його республіканські відділення.

Після проголошення незалежності України у 1992 р. Указом Президента "Про невідкладні заходи щодо соціального захисту діячів літератури і мистецтва в умовах переходу до ринкових відносин" було поставлено завдання вирішити питання створення Державного агентства України з авторських і суміжних прав (ДААСП України). На ДААСП України було покладено забезпечення прав і законних інтересів авторів творів науки, літератури і мистецтва, артистів-виконавців, творців звуко- і відеозаписів, організацій ефірного мовлення. ДААСП України здійснювало свою діяльність на основі угод з власниками авторських і суміжних прав управління їх правами організації колективного управління майновими правами авторів.

Прийнятий Верховною Радою України 23 грудня 1993 р. Закон України "Про авторське право і суміжні права" був побудований на тогочасних міжнародних нормах і зіграв важливу роль у становленні національної системи охорони авторського права і суміжних прав. Новизна Закону України "Про авторське право і суміжні права" полягала у наступному.

1) передбачалася охорона прав авторів, у тому числі й особистих немайнових, а не тільки їх творів.

2) було розширено права авторів (скоротилася кількість випадків вільного використання творів; знято невинновдані обмеження та регламентація авторських договорів; продовжено термін охорони авторських прав).

3) розширився перелік об'єктів, які охороняються нормами авторського права (комп'ютерні програми, бази даних, аудіовізуальні твори).

4) передбачено використання об'єктів авторського права і суміжних прав за допомогою засобів супутникового і кабельного телебачення, цифрового запису.

5) встановлено охорону прав виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення (суміжних прав).

6) передбачено нову форму реалізації та контролю порядку використання авторів шляхом здійснення колективного управління їх майновими правами.

7) встановлено нові способи захисту авторського права і суміжних прав (конфіскація незаконно виготовлених примірників творів і фонограм та обладнання, на якому вони виготовлені; вилучення та спрямування на користь автора прибутків, отриманих порушником; відшкодування моральної шкоди).

8) включено норму про те, що захист прав може здійснюватися в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

У 2001 році Верховна Рада України прийняла Закон "Про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права", який було викладено у новій редакції. Це було викликане необхідністю приведення законодавства України з авторського права і суміжних прав у відповідність до міжнародних актів у цій галузі та до міжнародних документів, прийнятих Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Угоди про торговельні аспекти прав на інтелектуальну власність ("TRIPS"), що діє у рамках Світової організації торгівлі, Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС.

У 2000 р. у складі Міністерства освіти і науки України України було утворено Державний департамент інтелектуальної власності як урядовий орган державного управління. З 2010 р. його було трансформовано у Державну службу інтелектуальної власності України.

Для реалізації функції щодо колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав на базі Державного агентства України з авторських і суміжних прав у 2000 р. було створено Державне підприємство "Українське агентство з авторських та суміжних прав" (ДП УААСП), яке на сьогоднішній день представляє інтереси понад 6 тисяч українських авторів.

Тема 3. Суб'єкти та об'єкти авторських прав

Авторське право є частиною цивільного права. Норми авторського права, регулюють суспільні відносини за участю фізичних і юридичних осіб. Ці відносини, будучи врегульовані авторським правом, стають авторсько-правовими відносинами.

Елементами авторсько-правових відносин є:

- суб'єкти та об'єкти авторського права;
- суб'єктивне авторське право та суб'єктивний авторський обов'язок.

Суб'єктами авторського права є автори творів, їх спадкоємці та інші фізичні та юридичні особи, які набули авторських прав відповідно до договору або закону.

Цивільний кодекс України встановлює, що автор твору є первинним суб'єктом авторського права. Автор - це фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір. Автором твору може бути лише людина (фізична особа). Автором може бути громадянин України, іноземець або особа без громадянства.

Якщо два або кілька авторів спільною працею створюють твір, відносини між ними називаються співавторством.

Розглядається два види співавторства:

а) коли неможливо виділити працю кожного співавтора - *нероздільне співавторство*;

б) коли складові частини чітко визначені, і відомо, хто зі співавторів написав ту чи іншу частину - *роздільне співавторство*.

Співавторство можливе при створенні будь-яких творів. При цьому мають виконуватися наступні умови:

1) твір, створений спільною творчою працею співавторів, повинен бути єдиним цілим, таким, що не може існувати без складових частин як ціле;

2) спільна праця співавторів твору має бути творчою;

3) співавторство має бути добровільним;

4) при роздільному співавторстві кожен із співавторів зберігає авторське право на свою частину твору, водночас він є співавтором твору в цілому;

5) право опублікування та іншого використання твору в цілому належить всім співавторам. Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим співавторам у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору;

6) в разі порушення авторського права на твір, створений у співавторстві, кожен співавтор може доводити своє право в судовому порядку;

7) винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в договорі між ними не передбачається інше;

8) відносини між співавторами визначаються договором, який укладається між ними. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно.

Від співавторства слід відрізнити співробітництво, за яким кілька авторів беруть участь у створенні колективної праці за завданням певної організації. Ця колективна праця не є єдиним цілим. Авторське право на колективний твір належить юридичній особі.

Співавторством є також авторське право на інтерв'ю. Опублікування запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка дала інтерв'ю.

Авторське право може перейти від автора чи іншої особи, яка має авторське право, до фізичних чи юридичних осіб та інших учасників цивільних відносин в порядку спадкування за заповітом або за законом. До спадкоємців не переходять особисті немайнові права авторів.

Юридична особа може стати суб'єктом авторського права в порядку правонаступництва.

Суб'єктами авторського права, які набувають майнових прав за законом, крім автора, можуть бути:

- роботодавець (наймач) автора твору, створеного у зв'язку з виконанням трудового договору (службового твору);
- особа, яка випускає періодичні видання (газети, журнали) та збірники (енциклопедії, збірники наукових праць).

Суб'єктом авторського права за договором може стати будь-яка фізична чи юридична особа.

Об'єкти авторського права - це твори науки, літератури і мистецтва, які є результатом творчої діяльності людини, як оприлюднені, так і не оприлюднені, завершені чи не завершені, незалежно від призначення, достоїнства і змісту твору, а також від способу і форми його вираження.

Авторське право поширюється на опубліковані твори, що існують в якій-небудь об'єктивній формі. Задум письменника чи композитора, який у свідомості автора вже склався у закінчену форму, але не виражений зовні у будь-якій формі, не визнається об'єктом авторського права.

Відповідно до національного законодавства в галузі авторського права можна виділити такі об'єктивні форми, в яких можуть існувати твори науки, літератури і мистецтва: письмова форма; усна форма; форма звуко- або відеозапису; об'ємно-просторова форма; зображувальна форма; цифрова форма.

Всі ці форми поділяються на матеріальну і виконавську форми. До виконавської форми належать усні твори (промови, лекції, виступи, сценічні постановки, спектаклі, вистави). Такі твори об'єктивно існують лише під час їх виконання. У разі їх фіксації на матеріальному носії вони відносяться до інших видів форм.

Залежно від того, чи використовувалися у процесі створення твору інші твори, всі твори поділяються на самостійні й несамостійні.

Самостійним є твір з оригінальною формою, створений незалежно від інших творів.

Несамостійним - твір, створений на основі іншого твору. У ньому обов'язково повинне міститися посилання на оригінал. Несамостійний твір, в якому було використано інший твір, що охороняється авторським правом, називають залежним. Для використання залежного твору потрібна згода авторів використаних в ньому інших творів. Несамостійні твори поділяються на похідні твори (переклади, обробки, реферати, анотації та інші) і складені твори (збірники, енциклопедії, бази даних).

Об'єктом авторського права може бути не будь-який твір, а лише той, який відповідає вимогам закону: а) має творчий характер (є результатом творчої праці); б) виражений в об'єктивній формі.

Авторське право не поширюється на ідеї, методи, процеси, способи, концепції, принципи, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі.

Відповідно до Цивільного кодексу України та Закону України "Про авторське право і суміжні права" об'єктами авторського права є такі твори:

- 1) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- 2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- 3) комп'ютерні програми;
- 4) компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності;
- 5) музичні твори з текстом і без тексту;
- 6) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- 7) аудіовізуальні твори;
- 8) твори образотворчого мистецтва;
- 9) твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- 10) фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;
- 11) твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо, якщо вони не охороняються законами України про правову охорону об'єктів промислової власності;

- 12) *ілюстрації карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;*
- 13) *сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу:*
- 14) *похідні твори;*
- 15) *збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за доббором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;*
- 16) *тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;*
- 17) *інші твори.*

Цей перелік об'єктів авторського права не є вичерпним, оскільки в процесі розвитку цивілізації можуть виникнути нові об'єкти авторського права.

З точки зору авторського права, загальне поняття "літературні твори" - включає в себе всілякі оригінальні літературні твори незалежно від їх цінності, жанру (художня література, публіцистика, прикладний характер), призначення і форм втілення: рукопис; зафіксовані на магнітному носії; що існують просто в усній формі або як частина аудіовізуального твору. До цієї категорії належать і листи, інтерв'ю, а також твори, написані особливою математичною мовою (рівняння, геометричні фігури тощо), мовою коду або спеціальною технічною мовою, що не є творами художньої літератури.

Існують складності охорони літературних творів, виражених в усній формі (промови, лекції, доповіді та інші усні виступи). Факт їх порушення важко доказувати автору, який публічно виконав свій твір, але не потурбувався про матеріальну форму його втілення.

Як літературні твори охороняються комп'ютерні програми. Комп'ютерна програма - це набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату.

Специфіка охорони комп'ютерних програм полягає в наступному:

- охорона поширюється на всі їх види (прикладні програми чи операційні системи), виражені будь-якою мовою програмування (Асамблере, Сі, Яве, Паскале, Бейсіке);
- незалежність охорони від форми вираження (у вигляді вихідного тексту чи примірника комп'ютерної програми, який створюється шляхом компіляції

вихідного тексту у цифрову форму);

- тексти комп'ютерних програм охороняються і як конфіденційна інформація;
- назви комп'ютерних програм охороняються як товарні знаки.

Об'єктами авторського права визнаються драматичні твори в усіх їх жанрових різновидах, методах сценічного втілення і формах об'єктивного вираження. Драматичний твір - це літературний твір, написаний в діалогічній формі і призначений для виконання акторами на сцені.

Авторським правом охороняються музичні твори незалежно від складності теми і композиції, а також різні види використання музичних творів, що охороняються авторським правом: відтворення (у вигляді нот або звукозаписів), виконання, передача по радіо або телебаченню, інші форми публічного сповіщення, аранжування, використання як фонові музики або як частини кінематографічного твору.

До об'єктів авторського права належать сценарні твори, за якими створюються аудіовізуальні твори, балетні спектаклі, масові вистави. Сценарій незалежно від того, чи є він оригінальний або створений в результаті переробки чужого твору, вважається об'єктом авторського права, що охороняється.

Аудіовізуальний твір - твір, що фіксується на певному матеріальному носії у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи сигналів, які відображають рухомі зображення, і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, які можуть бути ігровими, мультиплікаційними чи іншими.

Творчий внесок у створення такого комплексного твору, як аудіовізуальний, вносять автори - режисер-постановник, сценарист, композитор, оператор-постановник, художник-постановник, які є авторами твору, а також актори та інші особи, праця яких об'єднується мистецтвом режисера в нове художнє ціле. При цьому деякі компоненти фільму, такі, як сценарій, музика, фотографічні зображення (кадри), ескізи, малюнки і макети декорацій, костюмів, реквізити, мають значення самостійних об'єктів авторського права.

Помітне місце серед об'єктів авторського права займають твори образотворчого мистецтва - розділ пластичного мистецтва, що об'єднує живопис, графіку, скульптуру і відображує дійсність у наочних, сприйманих за допомогою зору, образах. Матеріальна форма, в яку вони втілені часто

існує в одиничному примірнику. Діячі образотворчого мистецтва продають оригінальні примірники своїх творів, при цьому авторське право необхідне для того, щоб мати можливість контролю за репродукуванням творів, демонстрацією їх по телебаченню, а також для захисту від плагіату.

Об'єктами авторського права визнаються фотографічні твори, які являють собою зображення реальних об'єктів. Вони можуть охоронятися авторським правом як художні твори за умови, що композиція відрізняється оригінальністю. Охороні підлягають права особи, зображеної на творі образотворчого мистецтва. Опублікування, відтворення і розповсюдження такого твору допускається лише за згодою зображеної особи. Дане право належить не охороняється авторським правом, але впливає на здійснення авторських правомочностей.

Твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва слугують задоволенню певних побутових, матеріальних, культових потреб людей, а також виступають як твори мистецтва. Архітектура - мистецтво проектування і будівництва споруд, будинків, їх комплексів для створення зручного середовища для проживання людей. Авторським правом охороняються як твори архітектурної графіки і пластики (ескізи, проекти забудови, малюнки, плани озеленення, моделі, макети), так і власне твори архітектури - будівлі, споруди, квартали забудови, сади, парки.

Самостійними об'єктами авторського права є твори хореографії і пантоміми. Сучасні технічні засоби дають змогу зафіксувати хореографічний твір або пантоміму більш детально, ніж будь-які найдокладніші письмові вказівки постановника.

Особливими об'єктами авторського права визнаються збірники та інші складені твори як результат творчого об'єднання в єдине ціле творів, автором яких є укладач. Укладач користується авторським правом на збірник і повинен враховувати авторські права на використання твору або його частини, що увійшли до збірника. До числа збірників належать енциклопедії, словники, антології. Право на використання таких складених творів, як енциклопедії, збірники наукових праць, періодичні видання належить їх видавцям.

Законами охороняється і такий об'єкт авторського права, як база даних - сукупність творів, даних або іншої незалежної інформації у довільній формі, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі комп'ютера чи інших засобів.

Критерії охорони бази даних такі:

- охороняються лише креативні бази даних, які за підбором і розміщенням матеріалу є результатом творчої праці;
- охорона бази даних не розповсюджується на самі дані або матеріали, які складають її зміст;
- правова охорона баз даних, які включають об'єкти авторського права або суміжних прав, виникає лише у тому випадку, коли розробник або упорядник бази даних отримав дозвіл від правовласників на включення до бази даних їх об'єктів або частин зі них;
- поняття "база даних" не розповсюджується на комп'ютерну програму, за допомогою якої може здійснюватися електронний доступ до матеріалів бази даних;
- назви електронних баз даних, як правило, охороняються як товарний знак.

Відповідно до Цивільного кодексу України та Закону України "Про авторське право і суміжні права" не є об'єктами авторського права:

а)повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;

б)твори народної творчості (фольклор);

в)видані органами державної влади офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади;

г)державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України; символіка територіальних громад; символи та знаки підприємств, установ та організацій;

д)грошові знаки;

є)розклади рухотранспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності.

Змістовий модуль 2

Тема4. Зміст та умови дії авторського права

Авторські права поділяються на особисті немайнові і майнові права.

Особисті немайнові права в усіх випадках належать лише авторові твору незалежно від того, хто володіє майновими авторськими правами. Вони є невідчужуваними від особи автора не можуть передаватися іншим особам і охороняються безстроково.

Майнові права на використання твору можуть вільно переходити до інших осіб відповідно до договору або закону і мають строковий характер.

Закріплення за автором особистих немайнових прав історично пов'язано з романською доктриною авторського права. Відповідно до Бернської конвенції автор має право:

- на авторство (право вимагати визнання авторства на свій твір);
- на захист репутації (право протидіяти перекрученню чи іншій зміні твору, включаючи його назву). У разі виявлення такого порушення автор вправі вимагати заборони виходу твору в світ або припинення його розповсюдження.

Для визнання особи автором твору не потрібне виконання якої-небудь формальності або будь-якої згоди. Право авторства породжується фактом створення твору і не залежить від того, чи обнародовано цей твір чи ні, чи створено його в порядку виконання службового завдання.

Від права авторства похідні всі права немайнового і майнового характеру.

Порушенням права авторства є плагіат (оприлюднення, повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору).

За автором закріплюється право на авторське ім'я та право на недоторканність твору. Згідно з правом на авторське ім'я автор може використовувати або дозволяти використання твору під своїм справжнім ім'ям, під вигаданим ім'ям (псевдонімом) або без позначення імені (анонімно). Автор має право вимагати зазначення свого імені, якщо це практично можливо, щоразу при виданні, публічному виконанні, передачі по радіо, цитуванні та іншому використанні свого твору. Автор сам визначає спосіб і повноту зазначення свого справжнього імені. У разі опублікування творів, створених кількома особами, імена співавторів зазначаються в послідовності, обумовленій співавторами.

Нерідко використовується виступ автора під вигаданим іменем (псевдонімом). Порушенням є розкриття псевдоніма автора без його згоди.

Згідно права на авторське ім'я твір може бути опублікованим без зазначення імені автора (анонімно). Авторство на анонімно опублікований твір підтверджується організацією, яка використала твір і якій відоме справжнє ім'я.

Через майнові права авторів творів реалізуються їх матеріально-фінансові інтереси. Майнові права на твір належать його авторів, якщо інше не встановлено договором чи законом. Відповідно до Цивільного кодексу України майновими правами автора є:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору;
- інші майнові права, встановлені законодавством.

Автору належать виключні права дозволяти використання творів такими способами:

1)**опублікування** (випуск твору в світ) - будь-який спосіб повідомлення твору невизначеному колу осіб (видання, публічне виконання, публічний показ, передача по радіо та телебаченню, відображення в загальнодоступних системах інформації).

2)**відтворення**- це право на виготовлення одного або більше примірників твору будь-яким способом, в будь-якій матеріальній формі, їх запис для зберігання в формі, яку може зчитувати комп'ютер. Основним правом у сфері авторського права є виключне право суб'єкта авторського права дозволяти іншим особам відтворення твору, що охороняється, будь-яким способом і в будь-якій формі.

3)**публічне виконання** – це право стосується музичних, драматичних, хореографічних і літературних творів. Право на публічне виконання може бути здійснене автором у будь-який час, а також повторно. Публічне виконання здійснюється в місці, відкритому для вільного відтворення, або в місці, де присутня значна кількість осіб. Воно реалізується як безпосереднім контактом публіки з твором так і технічними засобами, які розширюють аудиторію.

4)**публічне сповіщення творів** – це право (доведення до загального відома широкої аудиторії) передачі за згодою суб'єктів авторського права в ефір творів та їх записів у місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуку не можуть бути сприйняті. До уваги береться сама можливість сприймання твору публікою незалежно від того, чи здійснюється вона фактично.

5)**публічний показ** - будь-яка демонстрація твору, його виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення в яких зафіксований твір, за згодою суб'єктів авторського права безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола однієї сім'ї. При цьому відбувається прямий контакт твору з глядачем.

6)**розповсюдження** - спосіб використання твору, за якого кількість осіб, знайомих з твором, збільшується при переході права власності або права володіння примірником твору від однієї особи до іншої. Якщо примірники правомірно опублікованого твору введені з дозволу автора в цивільний обіг шляхом продажу або іншої передачі власності, то допускається їх подальше розповсюдження без згоди автора і без виплати винагороди. Типовим прикладом розповсюдження є діяльність бібліотек.

7)**імпорт примірників творів** (ввіз примірників творів у будь-яку країну з-за кордону для реалізації їх на внутрішньому ринку) - це право

деталізує право на розповсюдження. За автором закріплена можливість здійснювати контроль за ввезенням на територію держави примірників створеного ним твору, виготовлених за кордоном. Підставою для спеціального виділення права на імпорту є територіальна обмеженість сфери дії авторських прав. Твір, який не охороняється на території тієї або іншої країни, може там вільно використовуватися. Однак, якщо примірники цього твору будуть доставлені з метою розповсюдження в державі, на території якої твір охороняється, це буде порушенням авторських прав.

8) продаж - реалізація копій твору за плату. Якщо примірники правомірно опублікованого твору введені в цивільний обіг шляхом їх продажу, то допускається їх подальше розповсюдження без згоди автора і без виплати авторської винагороди. Згода автора вимагається лише на перший продаж примірників твору, в подальшому вони циркулюють у цивільному обігу вільно, не порушуючи авторських прав. Власник примірника твору може продати його, обміняти, подарувати, передати в тимчасове безоплатне користування тощо.

9) здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, нот музичних творів, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі. Здавання в прокат - це надання примірника твору в тимчасове користування з метою одержання прямої або опосередкованої комерційної вигоди. Право на розповсюдження зафіксованого на матеріальному носії твору шляхом здавання в прокат належить володільцю авторського права на цей твір.

Технологічним викликом авторському праву є глобальна інформаційна мережа Інтернет. Об'єднуючи мільйони комп'ютерів, які переважно перебувають у приватному користуванні, Інтернет перетворився у публічну сферу. Кожний окремо взятий комп'ютер перебуває в приватному володінні і його користувач може правомірно відтворити на ньому будь-який твір, що охороняється авторським правом. Проблема виникає тоді, коли володілець комп'ютера підключається до мережі Інтернет, і твори, записані в пам'яті його комп'ютера, стають доступними для інших приватних володільців комп'ютерів.

Перелік видів використання твору, визначений законодавством, має примірний, невиключний характер і доповнюється з появою нових видів використання творів.

Статтями Цивільного кодексу України та Закону України "Про авторське право і суміжні права" затверджені специфічні права авторів художніх та літературних творів.

1)Право доступу до твору образотворчого мистецтва- при передачі твору образотворчого мистецтва чи матеріального об'єкта, в якому втілено цей твір, у власність іншій особі автор має право вимагати доступу до цього твору з метою його використання для відтворення (виготовлення примірників, слайдів, карток, переробок тощо).

2)Право слідування(право автора на частку від суми продажу оригіналу твору) -автор твору образотворчого мистецтва та його спадкоємці впродовж строку дії авторського права користуються щодо проданих автором оригіналів творів образотворчого мистецтва правом на одержання 5%від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон, крамницю тощо, що йде за першим його продажем, здійсненим автором твору.

Автор чи інший суб'єкт авторського права має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору. . Це право діє відносно тих осіб, які використовують або збираються використати твір. Автор в договорі обумовлює розмір, порядок, строк та інші умови одержання винагороди. Виплата винагороди може здійснюватися у формі одноразового (паушального) платежу, або відрахувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору (роялті), або комбінованих платежів. Паушальний платіж - твердо зафіксована у ліцензійній угоді сума винагороди, яка встановлюється на основі оцінок можливого економічного ефекту і очікуваних прибутків покупця ліцензії на основі використання останньої. Роялті - винагорода авторові літературного, музичного тощо твору у вигляді фіксованого відсотка від суми, одержаної за використання цього твору.

Сфера дії авторського права базується на принципах територіальності та національного режиму. Територіальність авторського права означає, що законодавство України може діяти лише на території України і не має юридичної чинності за її межами. Національний режим - закордонні суб'єкти авторського права на території України мають рівні права з українськими суб'єктами авторського права.

Для надання правової охорони творам та їх авторам важливе значення має, ким, коли і де вперше твір був оприлюднений. Сфера дії Закону України "Про авторське право і суміжні права" поширюється на:

1)твори незалежно від місця їх першого оприлюднення, авторами яких або особами, яким належить авторське право, є фізичні особи, які є громадянами України або не є її громадянами, але мають постійне місце проживання на території України, або юридичні особи, які мають місцезнаходження на території України.

2) на твори, вперше оприлюднені на території України або вперше оприлюднені за межами України, але після цього протягом 30 днів оприлюднені на території України;

3) на твори архітектури і скульптури, які об'єктивно знаходяться на території України;

4) на твори та об'єкти суміжних прав, які охороняються відповідно до міжнародних договорів України.

Майнові авторські права обмежуються законодавством про авторське право у часі, територіально, а також в окремих випадках - в інтересах суспільства.

Закон встановлює строк дії авторського права з моменту створення твору протягом усього життя автора і 70 років після його смерті. Право авторства, право на ім'я і право протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора, охороняються безстроково спадкоємцями або державою.

Твори, на які авторське право скінчилося, вважаються суспільним надбанням. Вони можуть вільно використовуватися будь-якою особою без виплати авторської винагороди за дотриманням особистих немайнових прав, встановлених законом. Кабінету Міністрів України надано право встановлювати виплати спеціальних відрахувань за використання на території України творів, які стали надбанням суспільства.

На дію авторського права накладаються і територіальні обмеження. Володілець авторського права на твори охороняється законом держави від неправомочних дій, передбачених законодавством у сфері охорони авторського права і вчинених у цій країні. Що стосується подібних дій, вчинених в іншій державі, суб'єкт авторського права повинен діяти відповідно до законів цієї країни. Укладення міжнародних конвенцій з авторського права полегшує розв'язання практичних проблем, пов'язаних з територіальними обмеженнями.

Випадки вільного використання творів без виплати авторської винагороди), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, встановлюються Законом України "Про авторське право і суміжні права":

- використання цитат з опублікованих творів, в тому числі цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого включаються цитати; вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів і творів, включених до фонограми (відеограми) або програми мовлення;
- використання літературних і художніх творів як ілюстрацій у виданнях,

передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру;

- відтворення у пресі, публічне виконання чи публічне сповіщення попередньо опублікованих у газетах або журналах статей з поточних економічних, політичних, релігійних та соціальних питань у випадках, коли право на таке публічне повідомлення не заборонено автором;
- відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, публічне сповіщення творів, зафіксованих під час перебігу подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою;
- відтворення у каталогах творів, виставлених на доступних публіці виставках, аукціонах, ярмарках або у колекціях;
- видання випущених у світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;
- відтворення творів для судового і адміністративного провадження в обсязі, виправданому цією метою;
- публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів;
- відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях, передача в ефір або інше публічне сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей у обсязі, виправданому поставленою метою.
- відтворення без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди виключно в особистих цілях або для звичайного кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори (за винятком творів архітектури у формі будівель і споруд і комп'ютерних програм); репрографічного відтворення книг, нотних текстів і оригінальних творів образотворчого мистецтва.

З появою сучасної копіювальної техніки відтворення творів, що охороняються законом, шляхом репродукування стало серйозною загрозою правам авторів і видавців. До Закону України "Про авторське право і суміжні права" введені правила щодо репродукування. Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право:

- репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована на одержання прибутку, у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних);

- репрографічне відтворення, яке здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної

бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву;

- репрографічне відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;

- репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів за умови, коли обсяг відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Окрему групу видів вільного використання творів становлять випадки використання комп'ютерних програм:

- особа, яка правомірно володіє примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму, внести до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення її функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми. Ця особа може виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника. Копія комп'ютерної програми - примірник комп'ютерної програми, скопійований з оригіналу для дальшого використання;

- дозволяється декомпілювати комп'ютерну програму (декомпіляція - перетворення комп'ютерної програми з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання інформації, необхідної для досягнення її взаємодії із незалежно розробленою комп'ютерною програмою, за умови, що інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел, а також коли зазначені дії здійснюються тільки щодо тих частин комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії. Інформація, одержана в результаті декомпіляції не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами.

Розповсюдження сучасної звуко- і відеозаписувальної апаратури створило можливості для простого і дешевого відтворення випущених у світ творів. В умовах, коли визначити масштаби фактичного використання таких творів практично неможливо, Україна, як і інші країни, ввела до законодавства правила, що дозволяють вільне відтворення аудіовізуальних творів і фонограм в особистих цілях ("приватне копіювання"), але з обов'язковою виплатою винагороди авторам, виконавцям і виробникам фонограм. Виплата винагороди авторам, виробникам фонограм і відеограм та іншим особам, які мають авторське право і (або) суміжні права здійснюється

у формі відрахувань (відсотків) від вартості обладнання і (або) матеріальних носіїв виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можна здійснити відтворення виключно в особистих цілях творів, зафіксованих у фонограмах і відеограмах. Ці кошти виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв перераховуються визначеним Державною службою інтелектуальної власності України організаціям колективного управління. Зібрані кошти розподіляються на основі договорів між зареєстрованими організаціями колективного управління. Таким чином автор одержує винагороду за те відтворення, якому не може практично перешкоджати.

Тема 5. Виникнення і здійснення авторського права

Авторське право розповсюджується на твори науки, літератури і мистецтва, які є результатом творчої діяльності людини (оприлюднені і не оприлюднені, завершені і не завершені) без виконання будь-яких формальностей щодо них, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети, цінності і достоїнства, а також способу чи форми їх об'єктивного вираження.

Принципи, згідно з якими творах надається правова охорона авторським правом%

1. Принцип творчого характеру твору – твір може бути об'єктом охорони, якщо він є результатом творчої праці його автора, відзначається неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю.

Об'єктом авторського права можуть бути тільки оригінальні твори. Самі ідеї, закладені у творі, не обов'язково є новими, але форма їх вираження обов'язково повинна бути оригінальною.

2. Принцип об'єктивності форми та надання автоматичної охорони твору - твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він існує в об'єктивній формі з моменту створення, без вимоги реєстрації, виконання оформлення, а також необхідності виконання інших формальностей. Для визнання твору об'єктом авторського права не вимагається завершеності роботи.

Принцип автоматичної охорони (через факт створення) відрізняє авторське право від права промислової власності. Об'єкти промислової власності охороняються внаслідок надання правової охорони уповноваженим державним органом після відповідної процедури реєстрації. Авторське право охороняє форму і спеціальна експертиза об'єктивно не вимагається. Будь-яка нова форма втілення однієї й тієї ж ідеї є самостійним об'єктом і заслуговує на охорону.

Незважаючи на те, що існування і захист авторських прав можуть здійснюватися без дотримання будь-яких формальностей, на оригіналі і

примірниках твору може проставлятися знак охорони авторського права, який складається з трьох елементів:

- латинської букви С в колі - ©;
- імені (найменування) володільця виключних авторських прав;
- року першого опублікування твору.

Правовою охороною рівною мірою користуються як твори, на яких проставлено знак охорони, так і твори без такого знака. Основною метою забезпечення твору даним знаком є інформування третіх осіб про те, що цей твір охороняється.

3. Принцип змісту твору означає, що твір будь-якого змісту може бути об'єктом охорони, незалежно від його якості.

4. Принцип оприлюднення твору означає, що твір є об'єктом охорони незалежно від того, оприлюднений він чи ні.

Відповідно до Цивільного кодексу України Закону України "Про авторське право і суміжні права" за відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства). Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом, видавець твору вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, поки автор твору не розкриє своє ім'я і не заявить про своє авторство.

Закон України "Про авторське право і суміжні права" визначає, що для виникнення і здійснення авторських прав не вимагалось виконання будь-яких формальностей. В той же час, особа, яка має авторське право на твір, для засвідчення про авторство на твір, про факт і дату опублікування твору чи про договори, які зачіпають права автора на твір, у будь-який час протягом терміну охорони авторського права може зареєструвати його в офіційних державних реєстрах. Відсутність офіційного підтвердження належності авторських прав на практиці у багатьох випадках призводить до труднощів при здійсненні їх захисту. При виникненні спору реєстрація визнається судом як юридична презумпція авторства і вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

Зареєстровані твори і документи зберігаються протягом строку охорони авторського права, слугують доказом наявності авторських прав і, у випадку необхідності, можуть бути надані компетентним органам в якості таких. Доказ дати створення твору може стикатися з певними труднощами, дата ж подання твору на реєстрацію є незаперечним фактом існування твору на момент подання заявки. Сам факт реєстрації запобігає спробам незаконного використання твору без урахування інтересів авторів.

Наявність реєстрації важливе при поданні твору на розгляд потенційному користувачу, коли створений твірспочатку відхиляється, а за деякий час втілюється в життя і не виключено, що й спотворюється через відсутність авторського контролю.

Свідоцтва можуть бути вкрай необхідними при продажу прав, при укладенні різних контрактів, особливо з іноземними партнерами. Особа, яка отримує майнові права, бажає бути впевненою в законності володіння ними, бути захищеною від ризику пред'явлення претензій з боку справжніх володільців авторських прав. Свідоцтва можуть дати перевагу при участі в тендерах, використанні при отриманні кредиту та в інших випадках.

Якщо реєструється договір, який стосується права автора на твір, перевіряється відповідність договірних документів встановленим нормам і, передусім, наявність умов, які дозволяють вважати його авторським і правомірним. Після отримання рішення сторони договору можуть бути впевнені в тому, що відносини щодо авторського права по відношенню до якогось конкретного об'єкта є врегульованими відповідно до чинного законодавства України.

Здійснення реєстрації розпочалося у 1995 р. Державним агентством України з авторських і суміжних прав (ДААСП України). ДААСП України формував Комп'ютерний реєстр державної реєстрації та видавав Каталоги державних реєстрацій. Закріплене на законодавчому рівні право автора здійснити державну реєстрацію своїх прав, незважаючи на факультативний характер, активно реалізовувалося творцями творів науки літератури та мистецтва, а також особами, які в той чи інший спосіб використовували такі права.

Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 27 грудня 2001 року N 1756 "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір", якою затверджено "Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір".

Відповідно до вказаних документів дії, пов'язані з реєстрацією, виконує Державне підприємство "Українське агентство з авторських та суміжних прав", яке є правонаступником ДААСП України. Відповідно до цієї Постанови здійснюється державна реєстрація авторського права авторів на твір, авторського права роботодавців на службовий твір, авторських договорів про передачу майнових прав на твір, авторських договорів про передачу права на використання твору. За результатами реєстрації на твір видається свідоцтво встановленого зразка, у якому може бути зазначено факт і дату оприлюднення твору. Після реєстрації відомості про відповідну реєстрацію публікуються в офіційному бюлетені "Авторське право і суміжні

права" та в каталозі усіх державних реєстрацій "Каталог державної реєстрації". У каталозі всіх державних реєстрацій публікуються загальні відомості щодо проведеної реєстрації - номер реєстрації авторського права або договору, який стосується прав автора на твір, що є номером свідоцтва; дата реєстрації авторського права на твір; відомості про сферу творчої діяльності, до якої належить твір; вид і повна назва твору (скорочена назва твору, якщо така є); альтернативна назва твору (за наявності); дані про походження твору (похідний, не похідний); дані про створення твору (за службовим завданням, за договором, з власної ініціативи); прізвище, ім'я та по батькові автора (авторів) твору, дата його (їх) народження, повна поштова адреса; вихідні дані оприлюдненого твору (за наявності). Документи та примірники творів, які подаються на реєстрацію, зберігаються протягом протягом життя автора та 70 років після його смерті.

В офіційному бюлетені з питань охорони авторського права і суміжних прав "Авторське право і суміжні права", крім того, публікується коротка анотації щодо змісту твору.

Дані динаміки реєстрацій демонструють стійке зростання кількості реєстрацій.

Для здійснення державної реєстрації авторського права та договору, який стосується права автора на твір, подається заявка на реєстрацію авторського права на твір або заявку на реєстрацію договору, який стосується права автора на твір, яка обов'язково повинна містити:

- заяву, що складається за затвердженою формою;
- примірник твору у матеріальній формі;
- примірник авторського договору, що засвідчує передачу майнового права або передачу права на використання твору;
- документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору;
- документ про сплату збору за підготовку до реєстрації авторського права на твір;
- документ про сплату державного мита за видачу;
- документ про сплату збору за підготовку до реєстрації договору, який стосується права автора на твір;
- довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка від імені автора чи іншого суб'єкта авторського права подається довіреною особою;
- документ, що засвідчує перехід у спадщину майнового права автора (якщо заявка подається спадкоємцем автора).

До заяви на реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму додається настанова щодо використання програми.

У разі, коли твір створено у співавторстві, в заяві зазначається прізвище, ім'я та по батькові кожного автора. Право на підписання документів, що подаються, може бути надано одному із співавторів за наявності відповідної довіреності від інших співавторів.

Залежно від того, щодо якого об'єкта авторського права подано заявку на реєстрацію, примірник твору подається у такій матеріальній формі:

- літературні письмові твори - в друкованому вигляді на паперовому або електронному носії;
- усні твори - в друкованому вигляді мовою оригіналу на паперовому або електронному носії чи у вигляді звукозапису;
- комп'ютерні програми - у вигляді вихідного тексту (фрагментів вихідного тексту) програми в обсязі, необхідному для її ідентифікації. Заявник має право вилучати з поданих фрагментів вихідного тексту місця, які, на його думку, не слід висвітлювати;
- музичні твори з текстом і без тексту - у вигляді нотного запису або звукозапису, а текст - у друкованому вигляді мовою оригіналу на паперовому або електронному носії;
- твори, створені для сценічного показу, та їх постановки, а також сценічні обробки літературних письмових творів і обробки фольклору, придатні для сценічного показу, - у вигляді відеозапису, малюнків або в друкованому вигляді мовою оригіналу на паперовому або електронному носії;
- аудіовізуальні твори - подається довідка державного підприємства "Національний центр Олександра Довженка" про передані на зберігання оригінали творів та копії, що вимагають спеціальних умов зберігання (на кіноплівці чи відеоносіях);
- твори образотворчого мистецтва, фотографічні твори, ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори - у вигляді фотографій або слайдів чи на електронному носії, або у вигляді копій на паперовому носії;
- твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва - у вигляді фотографій або слайдів, чи у вигляді копій основних креслень проекту, передусім генерального плану, планів поверхів, фасадів, розрізів, , фотографій або слайдів моделей збудованих будівель і споруд на електронному носії чи у вигляді копій на паперовому носії;
- твори ужиткового мистецтва (твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби, якщо вони не охороняються законами України про правову охорону об'єктів промислової власності, - у вигляді фотографій чи слайдів, або на електронному носії;
- тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами українських та іноземних аудіовізуальних творів - у

друкованому вигляді мовою оригіналу на паперовому чи електронному носії, або у вигляді звукозапису;

- бази даних - у формі, визначеній для подання відповідного об'єкта авторського права, що є складовою частиною бази даних.

Розгляд заявки і прийняття рішення про реєстрацію авторського права на твір та реєстрацію договору, який стосується права автора на твір, здійснюються протягом місяця від дати надходження правильно оформлених документів заявки. Під час розгляду заявки не проводиться експертиза твору та не встановлюється факт виникнення авторства. Якщо заявка відповідає встановленим вимогам, заявнику надсилається рішення про реєстрацію.

Коли відсутній примірник твору у матеріальній формі, заявка до розгляду не приймається. У разі неправильного оформлення документів заявки заявник протягом двох місяців від дати одержання повідомлення про це повинен надіслати відсутні або правильно оформлені документи заявки.

Якщо протягом трьох місяців від дати одержання заявником рішення про реєстрацію авторського права на твір не одержано документ про сплату державного мита за видачу свідоцтва у розмірі та порядку, визначеному законодавством, заявка вважається відхиленою і реєстрація авторського права та публікація відомостей про реєстрацію авторського права не проводяться.

Значна кількість творів створюється авторами у порядку виконання ними своїх службових обов'язків. Службові твори - це твори, створювані за наявності між автором та іншою особою трудових відносин, які регулюються нормами трудового права. Основні проблеми, пов'язані із застосуванням авторського права до службових творів, виникають при вирішенні питання щодо належності авторських прав, а також питання про винагороду для автора твору. Відповідно до Цивільного Кодексу України особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором.

Змістовий модуль 3

Тема 7. Охорона суміжних прав виконавців, виробників фонограм, відеограм та організацій мовлення

Всесвітня організація інтелектуальної власності визначає суміжні права як "права, які надаються для охорони інтересів виконавців, виробників

фонограм та організацій мовлення у зв'язку з публічним використанням творів авторів, різноманітних виступів артистів або доведенням до загального відома подій, інформації і яких-небудь звуків і зображень".

Суб'єктами суміжних прав можуть бути фізичні та юридичні особи, що поділяються на дві групи: первинні суб'єкти, які безпосередньо створюють об'єкти права, та похідні суб'єкти, які набувають майнових прав на відповідний об'єкт відповідно до договору чи закону.

Первинними суб'єктами суміжних прав є:

- виконавець;
- виробник фонограми;
- виробник відеограми;
- організація мовлення.

До похідних суб'єктів суміжних прав відносяться особи, які набули прав відповідно до договору або закону (спадкоємці та правонаступники).

Згідно Закону України "Про авторське право і суміжні права" виконавець - це актор, співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів.

У разі, коли виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсеру аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором. Виконавцем може бути тільки фізична.

Виробником фонограми може бути як фізична, так і юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і відповідальність за перший звуковий запис виконання або будь-яких інших звуків. Це особа, яка задумала цей проект і втілила його в життя (орендувала чи створила студію, уклала договори з авторами і виконавцями на запис виконання, фінансувала цей проект, здійснила інші необхідні дії). Фізична особа для того, щоб стати суб'єктом суміжних прав на фонограму, не обов'язково повинна бути зареєстрована як підприємець без утворення юридичної особи.

Законом України "Про авторське право і суміжні права" до організацій мовлення відносяться організації ефірного або кабельного мовлення.

Організація ефірного мовлення визначається як телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення шляхом передачі в ефір за допомогою радіохвиль у будь-якому частотному діапазоні.

Організація кабельного мовлення визначається як телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення шляхом передачі на віддалі сигналу за допомогою того чи іншого виду наземного, підземного чи підводного кабелю.

Здійснення теле- та радіомовлення в організаційному і технічному відношенні є складною та дорогою справою і вимагає отримання спеціального державного дозволу (ліцензії). Тому організації мовлення, як правило, юридичні особи. Телерадіоорганізація - це юридична особа (редакція, студія, агентство, об'єднання, асоціація, компанія, радіостанція тощо), зареєстрована у встановленому чинним законодавством порядку, яка має право виробляти та розповсюджувати телепередачі та програми.

Об'єктом суміжних прав незалежно від призначення, змісту, цінності, способу і форми вираження є:

1)будь-які способи виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів. Виконання це подання ролі або танцю, спів, читання, декламування, диригування, гра на музичному інструменті у живому виконанні або за допомогою технічних засобів - звукове, візуальне, візуально-звукове подання літературного або художнього твору, у тому числі естрадних, циркових, лялькових номерів, фольклору тощо. Воно може сприйматися зором, слухом або одночасно зором і слухом. Виконання може здійснюватися лише фізичною особою, воно охороняється як одноразовий акт виконання. Кожне нове виконання одного й того ж твору і тим же виконавцем створює новий об'єкт виконавського права ;

2)фонограми- це звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Під фонограмою розуміють лише фіксацію виключно звуків, не включаючи аудіовізуальні зображення, кадри тощо. Фонограмами можуть бути виготовлені з використанням цифрової технології, відповідно до якої записувані дані можуть використовуватися для генерації звуків, навіть незважаючи на те, що "реальні" звуки не вироблялися.Вона є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій).

3)відеограми - відеозапис на матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску) виконання або будь-яких рухомих зображень, крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій;

4)програми (передачі) організацій мовлення.

Основним принципом виникнення та здійснення суміжних прав є дотримання авторських прав. Законодавство України встановило наступні положення щодо суміжних прав:

виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів та інших суб'єктів авторського права;

виробники фонограм, виробники відеогам, здійснюючи свої права, повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права і виконавців;

організації мовлення, здійснюючи свої права, повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права, виконавців, виробників фонограм (відеогам).

У разі, коли зазначених принципів не дотримуються виконавці, виробники фонограм і відеогам та організації мовлення, вони є порушниками авторських і суміжних прав, і не можуть бути власниками відповідних прав.

Критерії виникнення суміжних прав:

- право інтелектуальної власності на виконання виникає з моменту першого його здійснення;
- право інтелектуальної власності на фонограму чи відеограму виникає з моменту її вироблення;
- право інтелектуальної власності на передачу (програму) організації мовлення виникає з моменту її першого здійснення.

Для виникнення і здійснення суміжних прав не має будь-яких формальностей.

Виконавець, виробник фонограми, виробник відеогам для сповіщення про свої суміжні права на фонограмах, відеограх і всіх їх примірниках, що розповсюджуються серед публіки на законних підставах, можуть використовувати спеціальний знак охорони суміжних прав. Цей знак складається з таких елементів:

- латинська літера "P", обведена колом ;
- імена (назви) осіб, які мають щодо цих фонограм (відеогам) суміжні права;
- рік першої публікації фонограми (відеогам).

В титрах передач часто зазначається знак охорони авторського права (латинська літера "C", обведена' колом), що не змінює правового режиму створення і використання таких передач як об'єктів суміжних прав.

Закон України "Про авторське право і суміжні права" вказує, що за відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми чи відеогам вважаються особи, імена (назви) яких зазначені на фонограмі, відеогамі та їх примірниках або на їх упаковці. Дане положення встановлює

презумпцію того, що виконавцем, виробником фонограми чи відеограми є особа, зазначена на оригіналах чи примірниках фонограм, відеограм або їх упаковок, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

Відсутність знака охорони суміжних прав не позбавляє володільця суміжного права його захисту, проте, в ряді випадків утруднює процес доказу при його порушенні.

Законодавством не передбачене право проставляти знак охорони суміжних прав в титрах передач телекомпаній і студій кабельного телебачення та на носіях із записом таких передач.

В рамках суміжних прав на території України охороняються наступні

виконання:

- виконання, виконавцем якого є громадянин України;
- виконання, яке вперше мало місце на території України;
- виконання, записане на фонограму, що охороняється в Україні;
- виконання, не записане на фонограму, включене в. передачу мовлення, що охороняється в Україні;
- виконання іноземних виконавців, вперше виконані за рубежем, відповідно до міжнародних угод України.

Охороняються наступні **фонограми:**

- фонограми, виробником яких є фізична або юридична особа України, тобто громадянин України або юридична особа, зареєстрована на території України;
- фонограми, вперше опубліковані на території України (незалежно від національності виробника фонограми). Фонограма вважається опублікованою, якщо її примірники випущені в обіг за згодою виробника фонограми у кількості, достатній для задоволення потреб публіки;
- фонограми іноземних виробників фонограм, вперше опубліковані за рубежем, відповідно до міжнародних угод України.

Охороняються наступні **передачі організацій мовлення:**

- передачі, організації мовлення яких мають офіційне місцезнаходження на території України і здійснюють передачі за допомогою передавачів, розташованих на території України;
- передачі іноземних організацій мовлення відповідно до міжнародних угод України.

Суб'єктам суміжних прав належить різний об'єм прав. Виконавцям законодавство надає, як і авторам, особисті немайнові права та майнові права; виробники фонограм, відеограм та організації мовлення можуть володіти лише майновими правами.

Відповідно до Цивільного кодексу України майновими правами інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав є:

- право на використання об'єкта суміжних прав;
- виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав;
- право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав належать відповідно виконавцеві, виробнику фонограми, виробнику відеограми чи організації мовлення, якщо інше не встановлено договором чи законом. Використання виконання, фонограми, відеограми, програми (передачі) організації мовлення іншою особою здійснюється лише з дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання відповідного об'єкта суміжних прав, на підставі договорів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт суміжних прав, крім випадків правомірного використання об'єктів суміжних прав без такого дозволу.

Майнові права на об'єкт суміжних прав можуть бути передані іншій особі повністю або частково. Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав, може надати дозвіл на використання об'єкта суміжних прав іншим особам на основі ліцензійного договору або ліцензії на використання об'єкта суміжних прав.

Виконавцеві твору належать такі особисті немайнові права:

- а) вимагати визнання того, що він є виконавцем твору;
- б) вимагати, щоб його ім'я або псевдонім зазначалися чи повідомлялися у зв'язку з кожним його виступом, записом чи виконанням (якщо це можливо);
- в) вимагати забезпечення належної якості запису його виконання і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій суттєвій зміні, що може завдати шкоди його честі і репутації.

Майнові права виконавця включають виключне право дозволяти іншим особам використання виконання шляхом:

- публічного сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір);
- фіксації у фонограмах чи відеограмах своїх раніше не зафіксованих виконань;
- відтворення своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду;
- розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробникові фонограми (виробникові відеограми) на її подальше відтворення;

- комерційного прокату, майнового найму своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їхньої згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійсненого виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом;
- розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їхньої згоди на такий вид розповсюдження.

Коли виконавець під час першої фіксації виконання дозволить виробникові фонограми чи відеограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробникові фонограми чи відеограми виключне право на розповсюдження фонограм, відеограм та їх примірників способом першого продажу, а також способом здавання у майновий найм, комерційний прокат. При цьому виконавець зберігає право на одержання справедливої винагороди за використання свого виконання через організації колективного управління або іншим способом.

Виробники фонограм та відеограм мають право зазначати своє ім'я (назву) на кожному носії запису або його упаковці поряд із зазначенням авторів, виконавців і назв творів, вимагати його згадування у процесі їх використання.

Виключні майнові права виробників фонограм та відеограм включають право дозволяти використання фонограм та відеограм шляхом:

- відтворення своїх фонограм і відеограм у будь-якій формі і будь-яким способом;
- розповсюдження серед публіки фонограм, відеограм та їх примірників шляхом першого продажу;
- комерційного прокату фонограм, відеограм та їх примірників, навіть після їх розповсюдження, здійсненого виробником фонограми чи відеограми або за їх дозволом;
- публічного сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором;
- будь-якої видозміни своїх фонограм, відеограм;
- ввезення на митну територію України фонограм, відеограм та їх примірників для розповсюдження їх серед публіки.

Якщо фонограми, відеограми чи їх примірники введені виробником чи за його згодою у цивільний обіг шляхом їх першого продажу в Україні, допускається їх подальше розповсюдження шляхом продажу, дарування тощо без згоди виробника фонограми (відеограми) чи його правонаступника і

без виплати йому винагороди. У цьому випадку право здавання таких примірників фонограм (відеограм) у майновий найм чи комерційний прокат залишається виключно правом виробника фонограми (відеограми).

Допускається без згоди виробників фонограм (відеограм), яких опубліковано для використання з комерційною метою, і виконавців, виконання яких зафіксовано у цих фонограмах (відеограмах), але з виплатою винагороди, таке комерційне використання фонограм і відеограм та їх примірників:

- публічне виконання фонограми або її примірника чи публічну демонстрацію відеограми або її примірника;
- публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі та їх примірниках, в ефір та по проводах.

Організація мовлення має право вимагати згадування своєї назви у зв'язку із записом, відтворенням, розповсюдженням своєї передачі і публічним повторним сповіщенням її іншою організацією мовлення.

Організації мовлення мають виключні права дозволяти використання своїх передач (програм) шляхом:

- публічного сповіщення своїх програм шляхом їх трансляції та ретрансляції;
- фіксації на матеріальному носії та відтворення своїх передач;
- публічного виконання і публічної демонстрації своїх програм (передач) у місцях з платним входом.

Організація мовлення має право забороняти поширення на території України чи з території України сигналу, що несе програми, органом, який поширював цей сигнал і для якого він не призначався.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання, фонограму, відеограму, на передачу (програму) організації мовлення спливає через п'ятдесят років.

Об'єкти суміжних прав в передбачених законодавством про суміжні права випадках, можуть використовуватися без згоди виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми, організації мовлення. Обмеження цих майнових прав встановлені в інтересах суспільства, яке зацікавлене у вільному використанні інформації, розвитку науки і освіти. Разом з тим, вільне використання об'єктів суміжних прав не повинно завдати шкоди нормальному їх використанню і обмежувати законні інтереси виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми, організації мовлення, а також авторів виконуваних або переданих творів.

Розрізняються два типи вилучень з прав виробника фонограм: з виплатою винагороди і без виплати винагороди.

Без виплати винагороди допускаються використання виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, їх фіксація, відтворення і доведення до загального відома без згоди виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення у випадках за таких умов:

а) відтворення зазначених об'єктів здійснюється виключно з метою навчання чи наукових досліджень;

б) право на відтворення не поширюється на експорт відтворених примірників фонограм, відеограм, програм мовлення за межі митної території України;

в) за суб'єктами суміжних прав зберігається право на справедливую винагороду з урахуванням кількості відтворених примірників у встановлених законом випадках.

Без згоди виконавців, виробників фонограм, відеограм, але з виплатою винагороди допускається:

а) відтворення фонограми в особистих цілях (запис музики в домашніх умовах без одержання комерційної вигоди, для задоволення особистих потреб). При цьому винагорода виробнику фонограм виплачується з відрахувань, платниками яких є виробники і імпортери обладнання і матеріальних носіїв, використовуваних для такого відтворення;

б) використання фонограми, опублікованої з комерційною метою, шляхом:

- публічного виконання фонограми;
- передачі фонограми в ефір;
- передачі фонограми по кабелю.

Винагорода виробникам фонограм виплачується через організацію, що управляє правами виробників на колективній основі, відповідно до угоди між такою організацією і об'єднаннями (асоціаціями) виробників фонограм.

Тема 8. Колективне управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Кожна країна потребує добре налагодженої системи охорони інтелектуальної власності. Наявність такої системи, її ефективне функціонування є свідченням зрілої державності, запорукою ефективного стимулювання та використання інтелектуальних ресурсів нації. Необхідним елементом цієї системи, без якої неможливо реалізувати надані законодавством авторські та суміжні права, є колективне управління правами авторів. Колективне управління правами розглядається як один із основних засобів реалізації авторських прав, який забезпечує повагу до творчої праці

по створенню багатств культури та отримання справедливої винагороди їх творцями, а також забезпечує широкий та швидкий доступ публіки до постійно зростаючого культурного багатства.

Під колективним управлінням авторськими і суміжними правами розуміється така система управління, відповідно до якої власники вказаних прав передають спеціально створеним для цього організаціям право ведення переговорів щодо укладення угод, в яких визначатимуться умови, відповідно до яких здійснюватиметься експлуатація їх творів, виконань та фонограм різними категоріями користувачів; надання дозволів та здійснення контролю за таким використанням; збір відповідної винагороди та розподіл її між суб'єктами авторського права і суміжних прав.

Суспільне визнання достоїнств творів і матеріальна забезпеченість авторів як результат використання їх творів суспільством стимулюють творчий процес, дають можливість авторам повністю присвятити себе плідній роботі. Єдиним засобом забезпечення особистих немайнових та майнових інтересів автора є надання йому виключних прав використовувати або дозволяти і тим самим контролювати використання своїх творів іншими особами. У сучасному світі процес використання авторських прав перетворився у потужну індустрію, що приносить надприбутки і вимагає спеціальних знань та навичок у різних галузях законодавства, виробництва та надання послуг, для освоєння яких необхідна спеціальна підготовка. На практиці автори рідко самотійно здійснюють управління наявними в них правами. Самостійне управління вони використовують лише у випадках, коли йдеться про особисті немайнові права та коли їх твір готується вперше стати доступним для публіки, здійснюючи, таким чином, своє право на оприлюднення твору.

Автор особисто турбується про те, щоб перша зустріч твору з публікою відбулася в максимально сприятливих умовах. Письменник, як правило, особисто веде переговори з видавцем про випуск свого літературного твору. Драматург працює з театром, де готується до першої постановки його п'єси. Художник або скульптор сам визначає галерею, де відбудеться перша виставка його картин або скульптур.

Після оприлюднення автор до певної міри втрачає інтерес до свого твору. В нього починає визрівати новий задум, і автор, як правило, передає управління використанням твору в руки посереднику, який за нього і від його імені вестиме переговори, консультуючись з ним тільки в разі, коли необхідно прийняти серйозне рішення.

Колективне управління правами означає, що організація управляє правами від імені колективу авторів. Зібрані у результаті такої діяльності суми не відсторонюються від справжніх одержувачів винагороди (індивідуальних авторів), кожному з яких належить певна сума як плата за його творчу працю. При такому колективному управлінні, здійснюється індивідуальний розподіл зібраних коштів. Колективне управління є найбільш ефективним способом полегшити публічне розповсюдження творів у разі, коли користувач має справу з багатьма творами та багатьма суб'єктами авторського права або суміжних прав, якщо він бачить єдине вирішення цієї проблеми через організацію колективного управління.

На практиці колективне управління здійснюється:

- правами на публічне виконання та публічне сповіщення музичних творів;
- правами на відтворення (звуковий запис) музичних творів;
- правами на публічне виконання драматичних музично-драматичних творів ;
- правом слідування на твори образотворчого мистецтва;
- правами на відтворення у відношенні репрографічного відтворення літературних і графічних творів;
- правами на введення в комп'ютерну систему і виведення з комп'ютерної системи;
- правами передачі в ефір і правами сповіщення публіці іншими засобами фонограм і виконань, включених до фонограм;
- правами сповіщення по кабелю випущених в ефір програм;
- правами на відтворення у відношенні домашнього перезапису творів, включених до фонограм, а також аудіовізуальних творів.

Перші авторські товариства, що були як професійними Спілками авторів, так і боролися за визнання прав авторів на і нори, були створені у Франції. В 1777 році було створено Бюро по драматичному законодавству, яке займалося питанням правового захисту драматургів. У 1829 році воно було трансформовано у Товариство драматичних авторів і композиторів (SACD), яке першим розпочало здійснювати колективне управління правами авторів. В 1837 році було створено Товариство літературних авторів (SGDL), в 1850 році - Центральне агентство по захисту прав авторів і композиторів. В 1859 році воно було реорганізовано в Товариство авторів, композиторів і музичних видавців (SACEM), яке на сьогоднішній день є однією з найбільших та авторитетних організацій колективного управління правами авторів.

Дуже швидко розвилися організації управління музичного репертуару. Якщо автору або театральному агенту в минулому сторіччі ще можливо було контролювати театральні постановки, то композитори не могли ефективно стежити за виконанням своїх творів у всіх концертних залах, ресторанах, кафе, на балах і на танцях. Протягом XIX та XX століть подібні організації по управлінню правами на публічне виконання були створені у більшості країн світу. Між цими організаціями розвивалося співробітництво, і виникла необхідність створення міжнародного органу для координації своїх зусиль щодо створення більш ефективної охорони прав авторів в усьому світі. У червні 1926 р. делегати з 18 товариств утворили Міжнародну конфедерацію товариств авторів і композиторів (CISAC). Це авторитетна неурядова міжнародна організація, яка представляє інтереси авторів і має значний вплив як на розвиток міжнародної системи охорони авторського права. На сьогодні її членами є приблизно 200 товариств з понад 100 країн. При цьому діє принцип, закладений у Бернській конвенції про охорону літературних та художніх творів, за яким іноземні автори мають рівні права з авторами національними.

В рамках CISAC організації колективного управління правами авторів координують свою діяльність, укладають угоди про взаємне представництво інтересів, завдяки чому національні організації колективного управління представляють у своїх країнах не лише національний репертуар, а й світовий репертуар.

Колективне управління розвивається і втілюється на практиці в різних країнах по-різному, залежно від факторів політичного, економічного, соціального рівня розвитку держави, традицій, звичаїв, які склалися, що відображається у національному законодавстві. Це породжує значні розходження в характері форм, методів і ефективності такої діяльності. В різних країнах структури, які здійснюють колективне управління, можуть бути приватними або громадськими, незалежними або державними організаціями. Держава при цьому здійснює відповідний контроль і нагляд за діяльністю таких організацій, а також надає підтримку для їх ефективного функціонування.

Порядок створення та діяльності організацій, які здійснюють колективне управління, визначається, як правило, державними законами про авторське право і суміжні права. Відповідно до Статуту CISAC під організацією, яка здійснює управління правами авторів, розуміється та організація, яка:

- має на меті й ефективно забезпечує просування немайнових інтересів авторів та захист їх майнових інтересів;

- має у своєму розпорядженні ефективний механізм для збору та розподілу авторської винагороди і несе повну відповідальність за операції, пов'язані з управлінням правами, які довірені їй авторами;
- не управляє (за виключенням допоміжної діяльності) правами виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення або інших власників прав.

Як показує практика, в країні повинна існувати тільки одна організація управління однією й тією ж категорією прав. Існування двох або більше організацій в одній і тій же галузі може зменшити або навіть взагалі ліквідувати всі вигоди колективного управління правами, оскільки між ними може виникнути нездорова конкуренція, що дозволить користувачу уникати сплати винагороди або значно її знижувати. Перевага єдиної організації в тому, що через неї можна значно легше вирішувати проблеми, що виникають з появою нових видів використання, і більш ефективно захищати спільні інтереси правоволодільців та зменшувати витрати на їх утримання.

Організації колективного управління створюються для того, щоб забезпечити інтереси авторів шляхом збору винагороди, яка належить їм за використання їх творів, і не мають на меті одержання прибутку та не можуть займатися комерційною діяльністю. Такі організації із сум коштів, зібраних на користь авторів, утримують комісійні у розмірі, який покриває витрати, пов'язані з організацією їх збору та розподілу.

Всю різноманітність організацій колективного управління можна класифікувати за різними критеріями:

1) з позиції рівня колективізації існують організації, що здійснюють:

- а) видачу дозволів на використання творів на індивідуальній основі і безпосередній розподіл зібраних коштів. Таке управління існує, головним чином, в галузі прав на драматичні твори;
- б) повне колективне управління, що передбачає ліцензування бланкетними (всеохоплюючими) ліцензіями і розподіл винагороди між суб'єктами авторського права і суміжних прав з деяким "коригуванням". Таке управління діє в галузі управління правами на публічне виконання музичних творів;
- в) бланкетне ліцензування, проте, при відсутності розподілу між окремими суб'єктами авторського права і суміжних прав. Цим шляхом йдуть деякі організації, що управляють правами на репродукування і правами виконавців.

2) з позиції свободи вибору суб'єктом права між індивідуальним і колективним видом управління:

а) суб'єкти авторського права або суміжних прав можуть вибирати вільно між індивідуальним і колективним видом управління;

б) закон визначає випадки здійснення прав тільки на умовах їхнього колективного управління (наприклад, у випадку домашнього перезапису);

в) закон визначає лише одну організацію, за допомогою якої правами можна управляти на колективній основі.

3) з позиції охоплення прав і суб'єктів авторського права і суміжних прав, що підпадають під колективне управління, існують організації, що можуть:

а) управляти правами тільки членів даної організації;

б) у визначених законом сферах управляти правами як членів даної організації, так і правами осіб, які не є членами організації, але останні, при певних обставинах, можуть відмовитися від такого управління;

в) здійснювати розширене колективне управління за відсутності можливості відмови від такого управління.

4) з позиції наявного в організацій колективного управління права встановлювати для користувачів тарифи й інші умови ліцензування існують організації, що мають право:

а) вести переговори з користувачами, але при цьому у випадку суперечки питання вирішується судом;

б) вести переговори з користувачами, проте, будь-яка угода застосовується лише в тому випадку, якщо на це дасть згоду вищестоящий керівний орган;

в) застосовувати тільки ті тарифи та інші умови, що встановлені нормативними актами.

Організації колективного управління правами створюються і діють для досягнення і захисту спільних інтересів авторів, збору і розподілу авторської винагороди (економічна роль). Організації колективного управління правами також відіграють політичну роль, підтримуючи баланс між правом на ефективний захист інтересів авторів і правом на вільний доступ до культурного надбання. Вони повинні бути гарантом того, що цей баланс не буде порушений не на користь авторів. Культурні цінності не можуть передаватися безплатно на шкоду законним інтересам авторів, їх творців. Проте, запитувані за них ціни повинні бути в розумних для пересічного покупця межах.

Для збереження можливості втрутитися у випадку наступного неконтрольованого використання твору організації колективного управління правами сприяють авторам або їхнім правонаступникам у передачі прав на

використання творів науки, літератури і мистецтва на індивідуальній основі, виступає у ролі радника, представляє законні інтереси авторів у державних і громадських органах і організаціях, судах (правова, юридична роль). Організації мають право вчиняти будь-які юридичні дії, необхідні для захисту майнових прав, колективним управлінням яких займається організація, пред'являти без індивідуальних доручень судові позови на користь авторів, проти будь-яких фізичних і юридичних осіб, будь-яких адміністративних або інших органів, відповідальних за неправомірне використання творів. Ця діяльність оплачується за рахунок комісії, що утримується організаціями в міру використання творів.

Організація може допомагати автору в індивідуальному порядку в ході переговорів про укладання договорів. Така допомога оплачується окремо за кожний такий договір.

Організація колективного управління створює авторам гарантії економічної стабільності. Прибутки творців в часі нерівномірні, їхні підйоми і спади в натхненні не підпадають під вимоги соціальних структур, установлених владою. Організації зобов'язують своїх членів відкладати заощадження. Утримуючи невеликий відсоток із розподілу, вони допомагають авторам, коли на них обрушуються нещастя людської природи: хвороба, старість і смерть (соціальна роль).

Нові форми художніх творів завжди спочатку складно визнаються суспільством і приймаються не всіма. Завдяки коригувальним механізмам у правилах розподілу надходжень, організації підтримують твори, що відносяться до жанрів, які в даний момент не користуються попитом на ринку (культурна роль).

Права виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення почали визнаватися на міжнародному рівні лише з 1961 року, після прийняття Римської конвенції про охорону виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення. Її прийняття було викликано швидким розвитком техніки, що призвело до широкого та безконтрольного використання виконання творів у запису і самих записів, а також програм організацій мовлення.

Деякі права, установлені Римською конвенцією і національними законодавствами для власників суміжних прав, можуть здійснюватися на індивідуальній основі без застосування системи колективного управління. Проте управління правами виконавців і виробників фонограм у зв'язку з передачею в ефір, а також у зв'язку з публічним повідомленням їхніх фонограм стало необхідним. Право на винагороду виконавців і виробників фонограм стосовно публічного сповіщення і повідомлення публіці їхніх

виконань, записаних на фонограми, має з практичної точки зору ту ж природу, що й право на виконання, що належить композиторам і авторам тексту. З цього випливає, що право виконавців і виробників також може бути здійснено шляхом застосування схеми колективного управління правами.

За часів існування Союзу РСР організації, які здійснювали захист прав авторів України, існували при творчих спілках письменників, композиторів, художників, які по суті були фаховими об'єднаннями творчих робітників і виконували функції відповідних профспілок. Після приєднання СРСР у 1973 році до Всесвітньої конвенції про авторське право згадані організації були реформовані. В Україні було створено Українське республіканське відділення Всесоюзного агентства з авторських прав (УРВ ВААП). Збір винагороди здійснювався за привселюдне використання творів, за механічний запис, за використання творів образотворчого мистецтва і фотографії в промислових виданнях без згоди авторів. Тільки цій організації автори могли довірити свої права.

Після проголошення незалежності в Україні починає формуватися національна система охорони авторського права і суміжних прав. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України у 1992 році на базі Українського республіканського агентства з авторських прав (УРААП) було створено Державне агентство України з авторських і суміжних прав (ДААСП України). На ДААСП України покладалося втілення в життя політики України у галузі авторського права, забезпечення прав і законних інтересів авторів творів науки, літератури і мистецтва, артистів-виконавців, творців звуко- і відеозаписів, організацій ефірного мовлення, а також здійснення на основі угод з власниками авторських і суміжних прав управління їх майновими правами в Україні та за її межами.

У 2000 р. на базі Державного агентства України з авторських і суміжних прав було створено Державне підприємство "Українське агентство з авторських та суміжних прав" (ДП УААСП) і визначило його правонаступником ДААСП України в частині здійснення колективного управління майновими правами авторів та суб'єктів суміжних прав. ДП УААСП належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України та підпорядковано Державній службі інтелектуальної власності України. На сьогоднішній день Агентство є найбільшою і найавторитетнішою організацією колективного управління правами авторів в Україні. Відповідно до укладених угод із суб'єктами авторського права здійснюється управління правом на публічне виконання та публічне сповіщення музичних творів, правом на відтворення музичних творів та правом на публічне виконання драматичних і музично-драматичних творів. Крім того, ДП

УААСП є уповноваженою організацією, що здійснює збір і розподіл між суб'єктами авторських та суміжних прав коштів від відрахування (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань.

ДП УААСП здійснює колективне управління правами понад трьох тисяч вітчизняних авторів текстів (поети, автори сценаріїв, письменники, автори лібрето, перекладачі, драматурги), композиторів, художників-сценографів, художників по костюмах, режисерів-постановників, авторів хореографії. ДП УААСП як член CISAC уклало договори про взаємне представництво інтересів з організаціями інших країн. Окрім ДП УААСП, на обліку в Державній службі інтелектуальної власності України знаходяться ще **шість** недержавних організацій, які відповідно до своїх статутів здійснюють колективне управління правами: Всеукраїнська громадська організація "Гільдія кінорежисерів "24/1"; громадська організація Всеукраїнське об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав "Оберіг"; громадська організація "Об'єднання правоволодарів у сфері образотворчого мистецтва та архітектурної діяльності "Статус"; громадська організація "Агентство охорони прав виконавців"; об'єднання підприємств "Український музичний альянс" та об'єднання підприємств "Українська ліга музичних прав". На основі одержаних повноважень організації колективного управління надають будь-яким особам шляхом укладання з ними договорів невиключні права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Ці організації не мають права займатися комерційною діяльністю.

Організація колективного управління після її державної реєстрації зобов'язана протягом 30 днів стати на облік у Державній службі інтелектуальної власності України. Організація колективного управління зобов'язана надавати Державній службі інтелектуальної власності України таку інформацію:

- а) про зміни, що вносяться до статуту організації;
- б) про укладання двосторонніх чи багатосторонніх договорів з іншими організаціями колективного управління, в тому числі іноземними;
- в) про управління майновими правами осіб, які не передали організації повноважень;
- г) про рішення загальних зборів членів організації, що стосуються договорів управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав;
- д) про річний баланс, річний звіт, результати аудиторських перевірок;
- є) про осіб, уповноважених представляти організацію.

Організації колективного управління повинні виконувати від імені суб'єктів авторського права і суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень такі функції:

- погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і суміжних прав, розмір винагороди під час укладання договору;
- укладати договори про використання прав, переданих в управління;
- збирати винагороду за використання об'єктів авторського права і суміжних прав у випадках та на підставах, передбачених Законом;
- розподіляти та виплачувати зібрану винагороду суб'єктам авторського права і суміжних прав, правами яких вони управляють, а також іншим суб'єктам прав відповідно до Закону;
- здійснювати інші дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для охорони прав, управління якими здійснює організація.

Організація колективного управління має право вимагати від осіб, які використовують об'єкти авторського права і суміжних прав, надання їм документів, що містять точні відомості про використання зазначених об'єктів, необхідні для збирання і розподілу винагороди, а особи, які використовують твори, виконання, програми мовлення, примірники фонограм (відеограм), зобов'язані надавати організаціям колективного управління точний перелік використаних творів, виконань, примірників фонограм (відеограм), програм мовлення разом з документально підтвердженими даними про одержані доходи від їх використання та повинні виплачувати організаціям колективного управління винагороду в передбачений термін і в обумовленому розмірі.

Суб'єкти авторського права і суміжних прав, які не передали організаціям колективного управління повноважень на управління своїми правами, в тому числі щодо збирання винагороди, мають право вимагати від організацій колективного управління, які таку винагороду за використання їхніх творів і об'єктів суміжних прав зібрали, виплати цієї винагороди, а також вимагати вилучення своїх творів і об'єктів суміжних прав із дозволів на використання, які надаються організаціями колективного управління шляхом укладання договорів з особами, які використовують ці об'єкти.

Організації колективного управління мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від осіб, які використовують об'єкти авторського права і суміжних прав. Після трьох років від дня надходження на рахунок організації колективного управління відповідних сум суми незапитаної винагороди можуть бути використані для чергових виплат суб'єктам авторського права і суміжних прав або спрямовані

на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Законодавство України в частині колективного управління правами в основному відповідає міжнародним стандартам. Практика його застосування відстає від тієї, яка склалася в демократичних індустріально розвинутих країнах. Але робота по становленню дійової системи колективного управління триває.

Тема 9. Правові основи захисту авторського права і суміжних прав

Закон забезпечує авторське право і суміжні права правовою охороною, надаючи можливість застосовувати заходи з метою визнання і відновлення порушеного права. Розрізняють охорону прав і захист прав.

Під **правовою охороною** авторського права і суміжних прав розуміють встановлення державою загального правового режиму, відповідно до якого за авторами творів науки, літератури і мистецтва та суб'єктами суміжних прав закріплюються особисті немайнові і майнові права, визначаються механізми, що забезпечують їх реалізацію та захист у разі порушення.

Для забезпечення ефективної охорони та захисту авторського права і суміжних прав держава застосовує такі заходи:

- встановлює рівень авторсько-правової охорони, який відповідає нормам основних міжнародних договорів у сфері авторського і суміжних прав та приєднанується до зазначених міжнародних договорів;
- засуджує незаконне використання об'єктів авторського права і суміжних прав;
- вводить норми, що передбачають компенсацію суб'єктам авторського права і суміжних прав за завдану їм шкоду;
- вводить до національного законодавства норми, які передбачають суворі заходи кримінального покарання за незаконне використання;
- вводить норми щодо конфіскації і знищення контрафактних примірників, а також обладнання, що використовувалося для їх виготовлення;
- ефективно здійснює зазначені санкції;
- розробляє процедури, що забезпечують виявлення і доказ випадків незаконного використання.

Поняття **захисту** включає передбачену законодавством діяльність відповідних державних органів по визнанню, поновленню прав, а також усуненню перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав. Предметом захисту є особисті немайнові або майнові права та інтереси особи, що охороняються законом.

Право на захист це надана особі можливість застосування заходів правоохоронного характеру для відновлення її порушених чи оспорюваних прав. Право на захист з'являється у суб'єкта авторського права чи суміжних прав лише в момент порушення або оспорювання його прав та охоронюваних законом інтересів.

Порушення авторського права і суміжних прав може відбутися як у рамках договірних (в рамках укладених договорів) і позадоговірних відносин. При порушенні умов договору щодо використання об'єктів авторського права або суміжних прав застосовуються санкції, передбачені договором. При позадоговірному порушенні, а також тоді, коли в договорі не зазначені конкретні санкції, потерпіла особа може скористатися тими засобами захисту, які встановлені законодавством.

Закон України "Про авторське право і суміжні права" визначає види порушення авторського права чи суміжних прав, що дають підстави для судового захисту.

1)Піратство у сфері авторського права і суміжних прав - опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і передач (програм) організацій мовлення. Контрафактний примірник твору, фонограми, відеограми - це примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і розповсюджуваний з порушенням авторського права і суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і суміжних прав.

Ознакою піратства є те, що несанкціоновані дії здійснюються з метою одержання комерційної вигоди. Піратство, переважно, здійснюється організовано включаючи як несанкціоноване копіювання твору, фонограми, відеограми, передач організацій мовлення, так і наступне їх розповсюдження.

Завдяки технологічним досягненням піратство набуло великих розмірів і нині загрожує основам авторського права і суміжних прав. Ціленаправлена боротьба з піратством є одним з основних завдань, які стоять перед світовим співтовариством.

2)**Плагіат** - оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Особа, яка вчинила подібні дії, називається плагіатором. Плагіат слід розрізняти з вільним використанням думок, ідей або способів, запозичених з іншого твору для створення нового

оригінального твору. Зробити твір доступним для загального відома у вигляді переробки змісту творів інших авторів у нових формах літературного або художнього вираження і видати його за свій власний оригінальний твір - також є плагіатом.

3)Ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право і суміжні права, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення.

Враховуючи те, що суб'єкти авторського права і суміжних прав володіють виключним правом дозволяти імпорту примірників творів, фонограм та відеограм, має місце порушення авторського права і суміжних прав не тільки коли твори та інші об'єкти, захищені в Україні, ввозяться в Україну з держави, де ці твори та інші об'єкти не захищаються, а й коли примірник творів, фонограм та інших об'єктів, які були розповсюджені поза межами України за згодою законного володільця прав, імпортується в Україну без його згоди.

4)Вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і суміжних прав.

Наявність у законодавстві стримуючих заходів є невід'ємним елементом будь-якого ефективного механізму забезпечення захисту авторських і суміжних прав. Завданням таких заходів є попередження актів порушення і конфіскації контрафактних копій, обладнання для їх відтворення, які становлять важливі докази і можуть бути знищені, якщо їх не взяти під контроль суду.

5)Будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і суміжних прав, зокрема, виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу. "Протизахисний пристрій" означає будь-який пристрій, виріб або компонент, включений у пристрій або виріб, основним призначенням або основним результатом застосування якого є обхід будь-якого способу, режиму, механізму або системи, які запобігають або перешкоджають будь-яким правомірним діям.

6)Підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема, в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління.

7)Розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права і суміжних прав, з яких без дозволу суб'єктів авторського права і суміжних прав вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема, в електронній формі. Інформація про управління правами - це інформація, що позначає твір або інший матеріал, який знаходиться під охороною, автора,

виконавця, виробника фонограми або будь-якого іншого володільця прав, або інформація про умови використання твору, фонограми або виконання, і будь-який номер або код, який представляє таку інформацію, коли будь-яке з вищенаведеного є прикладеним до копії твору, фонограми (відеограми) або зафіксованого виконання, або з'являється у зв'язку з програмою мовлення, сповіщення або наданням публіці твору, фонограми або зафіксованого виконання.

Підроблення, зміна, вилучення, розповсюдження без дозволу інформації про управління правами авторів, виконавців, виробників фонограм розглядаються як порушення їх прав.

Розрізняють дві основні форми захисту - юрисдикційну і неюрисдикційну.

Неюрисдикційна форма захисту охоплює дії громадян і організацій стосовно захисту авторського права і суміжних прав та інтересів, що охороняються законом, які здійснюються ними самостійно, без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів. Згідно Цивільного кодексу України самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Суб'єкт авторського права або суміжних прав, чиї права порушені, може сам обирати способи самозахисту, або ці способи самозахисту можуть встановлюватися договором. Важливим способом забезпечення захисту прав є переговори між суб'єктом авторського права або суміжних прав і особою, яка є передбачуваним порушником цих прав, під час яких можна переконати порушника припинити порушення прав та укласти договір на правомірне використання об'єкта авторського права або суміжних прав. Переговори і компроміс у багатьох випадках продуктивніші, ніж розгляд у суді або інших компетентних органах.

Юрисдикційною формою захисту є діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних авторських і суміжних прав. Суть її полягає в тому, що особа, права і законні інтереси якої порушені неправомірними діями, звертається за захистом до державних або інших компетентних органів, наприклад, до суду або правоохоронного органу, які уповноважені вживати необхідних заходів для відновлення порушеного права та припинення правопорушення. ; В рамках юрисдикційної форми захисту розрізняють загальний і спеціальний порядки захисту порушених авторських і суміжних прав.

У загальному порядку захист авторського права і суміжних прав здійснюється судом - судами загальної юрисдикції, господарськими судами та третейськими судами.

Способи захисту прав і законних інтересів авторів і суб'єктів суміжних прав, що розглядаються в судовому порядку, поділяються на цивільно-правові і кримінально-правові.

Цивільно-правові способи являють собою передбачені законом матеріально-правові заходи примусового характеру, за допомогою яких здійснюється визнання або відновлення порушених прав та інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав, припинення порушень, а також майновий вплив на порушників. Основна мета цивільно-правової відповідальності - відшкодування заподіяної шкоди. Карно-правова відповідальність відрізняється від цивільно-правової тим, що порушник несе відповідальність перед державою, а не безпосередньо перед автором чи суб'єктом суміжних прав.

Спеціальною формою захисту авторських і суміжних прав та інтересів, що захищаються законом, є адміністративний порядок їх захисту. Він застосовується як виняток із загального права в визначених законодавством випадках. Потерпілий може на свій розсуд звернутися за захистом своїх порушених прав та інтересів, що охороняються законом, до вищого органу відповідача, до творчої спілки, уповноваженого органу державної влади.

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав здійснюється у порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративні стягнення є мірою відповідальності з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

До адміністративної відповідальності за порушення авторських і суміжних прав порушника може бути притягнуто у наступних випадках.

- 1) незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, - тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення.
- 2) розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних упаковки яких не марковані контрольними марками або марковані контрольними марками, що містять інформацію, яка не відповідає носію цього примірника або номер, який не відповідає даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок, тягне за собою

накладення штрафу від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з таких правопорушень, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних.

3)Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Про вчинення зазначених вище адміністративних правопорушень складається протокол уповноваженими на те посадовими особами органів внутрішніх справ та державними інспекторами з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності України. Зазначений протокол надсилається органіві, уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення (районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд).

Справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем його вчинення в п'ятнадцятиденний строк з дня одержання судом протоколу про адміністративне правопорушення. Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, суд виносить постанову по справі про накладення адміністративного стягнення або про закриття справи. Постанова суду про накладення адміністративного стягнення є остаточною, обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, організаціями, установами, посадовими особами і громадянами, а також не підлягає оскарженню в порядку провадження в справах про адміністративні правопорушення, за виключенням випадків, передбачених законами України.

Митний кодекс України визначає особливий порядок адміністративного захисту права інтелектуальної власності. Суб'єкт авторського права або суміжних прав, який має підстави вважати, що при переміщенні товарів через митний кордон України порушується чи може бути порушене його право, яке охороняється в Україні, може подати заяву до Державної митної служби України про реєстрацію товарів, що виготовлені і введені в цивільний обіг із застосуванням об'єктів права інтелектуальної власності. Державна митна служба України веде реєстр зазначених товарів, а порядок їх реєстрації. Інформація про зареєстровані товари надсилається до

всіх митних органів України. Якщо митний орган на основі даних реєстру товарів, виготовлених і введених в цивільний обіг із застосуванням об'єктів права інтелектуальної власності, виявляє ознаки того, що товари, пред'явлені для митного контролю та митного оформлення, є контрафактними, їх митне оформлення призупиняється. Такі товари підлягають розміщенню на складах тимчасового зберігання або на складах митних органів.

Поняття "контрафактний товар" визначається як товар, що містить об'єкт права інтелектуальної власності, ввезення якого на митну територію України або вивезення з цієї території призводить до порушення прав власника.

Якщо контрафактність товарів буде підтверджена, митний орган відкриває справу про порушення митних правил, а товари - безпосередні предмети правопорушення - вилучаються з метою конфіскації. Відшкодування витрат, пов'язаних із призупиненням митного оформлення можливих контрафактних товарів, здійснюється за рахунок власника права інтелектуальної власності.

Ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території з комерційною метою товарів з порушенням права інтелектуальної власності тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією контрафактних товарів, а на посадових осіб - від тридцяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією контрафактних товарів.

Кримінально-правові способи захисту відповідно до Кримінального кодексу України застосовуються від імені держави за вироком суду у вигляді покарань до особи, винної у вчиненні злочину, і полягають у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Встановлено кримінальну відповідальність за незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у великому розмірі, - караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для їх виготовлення.

Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або завдали матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, -

караються штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, з конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для їх виготовлення.

Такі дії, вчинені службовою особою з використанням службового становища щодо підлеглої особи, - караються штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Матеріальна шкода вважається завданою у великому розмірі, якщо її розмір у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а завданою в особливо великому розмірі - якщо її розмір у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Тільки за доказовості факту незаконного використання об'єкта авторського права або суміжних прав органи дізнання або попереднього слідства можуть вирішити питання про порушення кримінальної справи.

Правоохоронні органи (прокуратура та органи внутрішніх справ) порушують кримінальні справи за таких підстав:

- за заявами або повідомленнями громадян, підприємств, організацій, установ, посадових осіб, представників влади або громадськості;
- явка з повинною порушника авторських або суміжних прав;
- за повідомленнями, опублікованими в пресі;
- в разі безпосереднього виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину.

При виявленні випадків порушення авторського права або суміжних прав, суб'єкти цих прав мають право подати заяву до правоохоронних органів за місцем вчинення злочину. В ній необхідно зазначити:

- найменування правоохоронного органу;
- прізвище, ім'я та по батькові заявника або повне найменування юридичної особи, адресу і телефони;
- час і місце, а також детальний опис правопорушення;
- про нанесення порушенням авторського права або суміжних матеріальної шкоди у великому розмірі або особливо великому розмірі.

До заяви додаються:

- докази, що підтверджують факт порушення авторських або суміжних прав (наприклад, при порушенні авторських прав при публічному виконанні творів - квиток на концерт, рекламне оголошення в газеті або журналі; афіша;

програмка концерту тощо; примірники контрафактної продукції, якщо йдеться про незаконне відтворення та розповсюдження);

- документи, що підтверджують права заявника (наприклад, копії договорів, примірники творів тощо).

Після порушення кримінальна справа не може бути припинена через примирення потерпілого із звинуваченим. Досудове слідство по порушеній кримінальній справі провадиться у тому районі, де вчинено злочин, якщо воно невідоме за місцем виявлення злочину, місцем перебування підозрюваного, обвинуваченого або більшості свідків. Досудове слідство має бути закінчено протягом двох місяців, за рішенням прокурора цей строк може бути продовжено до трьох місяців..

За наявності достатніх даних про вчинення порушення авторського права і суміжних прав, за яке відповідно до закону передбачена кримінальна відповідальність, орган дізнання, слідства або суд зобов'язані вжити заходів для забезпечення розшуку і накладення арешту на:

а) примірники творів, записаних виконань, фонограм, відеогам, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, а також засоби обходження технічних засобів захисту;

б) матеріали й обладнання, призначені для їх виготовлення і відтворення;

в) документи, рахунки та інші предмети, що можуть бути доказом вчинення протиправних дій.

Особа, яка зазнала матеріальної шкоди від порушення її авторського права або суміжних прав, має право при провадженні кримінальної справи порушити проти звинуваченого або особи, яка несе матеріальну відповідальність за його дії, цивільний позов. Позов може бути поданий до початку розгляду справи в суді.

Кримінальний кодекс України передбачає ще два випадки захисту авторського права і суміжних прав:

- порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва. Якщо зазначені дії вчинено у великих розмірах, то правопорушення карається обмеженням волі на строк до п'яти років.

- незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів та фонограм - караються штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до чотирьох років. Ті самі

дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, -караються штрафом від трьохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією товарів, промаркованих підробленими контрольними марками.

Найчастіше застосовується цивільно-правовий порядок захисту прав суб'єктами авторського права і суміжних прав. Як засіб судового захисту прав та інтересів, що охороняються законом, у цивільно-правовому порядку виступає позовна заява, тобто, з одного боку, звернена до суду вимога про відправлення правосуддя і, з іншого боку, звернена до відповідача матеріально-правова вимога про виконання належного йому обов'язку або про визнання наявності чи відсутності правовідносин.

Справи по спорах, що виникають із цивільних авторсько-правових відносин підвідомчі загальним територіальним судам. Господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів. Підвідомчий господарським судам спір може бути передано сторонами на вирішення третейського суду (арбітражу), крім спорів про визнання недійсними актів та тих, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб.

Позовна заява подається за місцем знаходження відповідача. Позовна заява має містити:

- назву суду, до якого подається заява;
- точну назву позивача і відповідача, їх місце проживання або знаходження, також назву представника позивача, коли заява подається представником;
- зміст позовних вимог;
- виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- зазначення доказів, що стверджують позов;
- зазначення ціни позову;
- підпис позивача або представника із зазначенням часу подання заяви.

Позови, пов'язані з порушенням майнових прав та інтересів, можуть бути заявлені протягом трьох років від дня, коли позивач дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права. На вимоги, що впливають з порушення особистих немайнових авторських прав, дія позовної давності не поширюється.

Подання позову до суду має сенс тільки відносно підприємця (фірми або фізичної особи), який офіційно зареєстрований, має постійне місцезнаходження, чинний рахунок у банку і майно.

При цивільно-правових способах захисту суб'єкти авторського права і суміжних прав мають право:

1) вимагати від порушника визнання та поновлення своїх прав, у тому числі забороняти дії, що порушують авторське право і суміжні права чи створюють загрозу їх порушення. Визнання прав як спосіб захисту дає можливість (залежно від суб'єкта авторського права або суміжних прав) домагатися визнання його:

- автором твору;
- суб'єктом авторського права, який набув майнових авторських прав відповідно до договору або закону;
- артистом - виконавцем твору;
- виробником фонограми або відеограми;
- виробником програми (передачі) організації мовлення;
- суб'єктом суміжних прав, якому на законних підставах передано відповідні суміжні майнові права щодо виконання, фонограми, відеограми, програми організації мовлення.

Вимога визнання права може бути реалізована тільки в юрисдикційному порядку.

2) звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та припинення дій, що порушують авторське право та суміжні права чи створюють загрозу їх порушення. У разі бездоговірного використання твору його автор може вимагати як заборони його подальшого використання, так і відшкодування збитків, яких він зазнав у зв'язку з таким використанням.

3) подавати позови про відшкодування моральної шкоди.

4) подавати позови про відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і суміжних прав, або виплату компенсацій.

Реалізувати право на відшкодування збитків важко, оскільки необхідно доказати факт порушення прав, наявність збитків, їх розмір і зв'язок між порушенням прав і виниклими збитками. Тому законодавством передбачено, що замість збитків володілець виключних прав може вимагати стягнення одержаного порушником доходу.

Найбільш ефективним є спосіб захисту шляхом вимагання від порушника виплати компенсації, бо він може застосовуватися в тих випадках, коли суб'єкт авторського права не зміг визначити розмір завданих йому в результаті порушення його прав збитків, а також якщо порушник не одержав доходів, або їх розмір не вдалося встановити. При визначенні компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг

порушення та наміри відповідача. Компенсації визначається судом у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат

5) вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права і суміжних прав, у тому числі призупинення митних процедур, якщо є підозра, що можуть бути пропущені на митну територію України чи з її митної території контрафактні примірники, в порядку, передбаченому Митним кодексом України.

6) брати участь в інспектуванні виробничих приміщень, складів, технологічних процесів і господарських операцій, пов'язаних з виготовленням примірників творів, фонограм і відеогам, щодо яких є підстави для підозри про порушення чи загрозу порушення авторського права і суміжних прав.

7) вимагати, в тому числі у судовому порядку, публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права і суміжних прав та судові рішення щодо цих порушень. Відповідно до Цивільного кодексу України громадянин або організація вправі вимагати від суду спростування відомостей, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво, які порочать їх честь, гідність чи ділову репутацію або завдають шкоди їх інтересам, якщо той, хто поширив такі відомості, не доведе, щовони відповідають дійсності. Якщо зазначені відомості були поширені через засоби масової інформації, вони повинні бути спростовані адекватним способом.

8) вимагати від осіб, які порушують авторське право і суміжні права позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів і об'єктів суміжних прав.

- виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

- заборону опублікування творів, їх виконань чи постановок, випуску примірників фонограм, відеогам, їх сповіщення, припинення їх розповсюдження, конфіскацію контрафактних примірників творів, фонограм, відеогам чи програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, публікацію у пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо у ході судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав;

- вимагати від осіб, які порушують авторське право і суміжні права позивача, інформацію про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів та об'єктів суміжних

прав, засобів обходу технічних засобів та про канали розповсюдження.

До завершення розгляду справи по суті суддя має право винести ухвалу про заборону відповідачеві, щодо якого є достатні підстави вважати, що він є порушником авторського права або суміжних прав, вчиняти до винесення рішення суду наступні дії: виготовлення, відтворення, продаж, здавання в майновий найм, прокат, ввезення на митну територію України, транспортування, зберігання або володіння з метою введення в цивільний обіг примірників творів, записаних виконань, фонограм, відеогам, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними.

У разі якщо відповідач по справі порушення авторського права або суміжних прав відмовляє у доступі до необхідної інформації, робить перешкоди у здійсненні судових процедур, з метою збереження відповідних доказів щодо інкримінованого порушення, або коли є ризик того, що доказ буде знищено, суд має право за заявою заявника застосувати тимчасові запобіжні заходи до початку розгляду справи за участю відповідача:

- витребування доказів;
- огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням авторського права або суміжних прав;
- накладення арешту на майно, що належить особі, щодо якої вжито запобіжних заходів, і знаходиться в неї або в інших осіб.

Особа, винна у невиконанні ухвали про вжиття запобіжних заходів або в перешкоджанні її виконанню, за ухвалою суду може бути оштрафована, якщо ці діяння не тягнуть кримінальну відповідальність. Заявник вправі стягнути з цієї особи збитки, завдані невиконанням ухвали про вжиття запобіжних заходів.

Тема 10. Міжнародна система охорони авторського права і суміжних прав

Починаючи з 90-х років ХХ століття, українська юридична наука та міжнародна політика України стають на шлях визнання пріоритетності загальновизнаних принципів і норм міжнародного права. Перехід до офіційного визнання пріоритетності принципів та норм міжнародного права в Україні пов'язується з прийняттям Декларації про державний суверенітет України. В той же час в Конституції України однозначно не закріплюється пріоритет основних принципів і норм міжнародного права над національним законодавством, Основні принципи взаємовідносин між національним законодавством і міжнародним правом розвиваються у законах та інших нормативно-правових актах. Проблеми співвідношення міжнародно-

правового і внутрішньодержавного регулювання виникають при зіткненні двох галузей права - конституційного і міжнародного.

Порядок застосування міжнародних договорів у національному законодавстві визначається Конституцією України - чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства. Це дає підстави розглядати міжнародні договори не лише як джерело міжнародного права, а й як джерело права України.

Пріоритет норм міжнародних договорів над нормами національного законодавства закріплено в Законі України "Про авторське право і суміжні права": "Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору".

Охорона авторського права на міжнародному рівні була розпочата в середині ХІХ століття за допомогою двосторонніх договорів.

Потреба в єдиній системі охорони авторських прав призвела до формулювання і прийняття у 1886 р. Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Конвенція є найдавнішим і найшановнішим міжнародним договором у сфері авторського права, який відкритий для приєднання всіма державами. Держави, до яких застосовується конвенція, утворюють Союз для охорони прав авторів на їхні літературні і художні твори - Бернський союз. Конвенція заснована на принципах:

- принцип "національного режиму" означає, що твори, створені в одній із держав-членів Союзу, повинні одержувати у всіх інших державах-членах Союзу таку ж охорону, яку ці держави надають творам своїх власних громадян;
- принцип автоматичної охорони означає, що охорона надається автоматично і не зумовлюється формальними умовами реєстрації, депонування тощо;
- принцип незалежності охорони гарантує охорону правам та їх здійснення незалежно від існування охорони в державі походження твору;
- принцип ретроактивної охорони гарантує охорону творів, термін охорони яких не закінчився в будь-якій державі Союзу.

Охорона, встановлена конвенцією розповсюджується на будь-який літературний, науковий та художній твір незалежно від способу і форми його вираження. Похідні твори, тобто твори, засновані на інших, існуючих раніше творах, такі, як переклади, переробки, музичні аранжування та інші

переробки літературного або художнього інстру, охороняються нарівні з оригінальними творами.

Відповідно до Бернської конвенції охорона здійснюється на користь автора і його правонаступників. У випадку деяких категорій творів, таких, наприклад, як кінематографічні твори, визначення осіб - власників авторських прав зберігається за законодавством країни, в якій запитується охорона.

До особистих немайнових прав автора віднесено:

- право автора вимагати визнання авторства на твір;
- протидіяти будь-якому спотворенню, перекрученню або іншому посяганню на твір, здатному завдати шкоди честі та репутації автора.

Виключні майнові права, надавані авторам відповідно до конвенції, включають:

- право на переклад;
- право на відтворення будь-яким способом і в будь-якій формі, що включає будь-який звуковий або візуальний запис;
- право на публічне виконання драматичних, музично-драматичних і музичних творів;
- право на передачу в ефір або публічне сповіщення засобами бездротового і дротового зв'язку за допомогою гучномовця або іншого подібного апарата;
- право на публічне читання;
- право на переробки, аранжування та інші зміни твору і право на кінематографічну переробку і відтворення творів.

Мінімальний строк охорони, надаваний конвенцією, становить все життя автора і 50 років після його смерті.

Початкова редакція Бернської конвенції була пристосована до потреб промислово розвинених країн Європи. Пізніше, коли система Бернської конвенції почала поширюватися на інші країни, кількісне зростання системи викликало якісні зміни. Нові країни, що розвиваються, зіткнулися з реальними проблемами щодо одержання більш широкого і легкого доступу до творів, охоронюваних авторським правом, що були в розпорядженні розвинених країн. Додатковий розділ Бернської конвенції, підписаний в 1971 р., передбачає пільги країнам, що розвиваються, стосовно перекладу і відтворення творів іноземного походження, і можливість скоротити строк охорони до десяти років відносно виключного права на переклад.

Адміністративні функції щодо Бернської конвенції здійснюються Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ). Ці функції включають збір і видання інформації, проведення досліджень з питань охорони авторських прав.

Приєднання до Бернського союзу створює сприятливі умови для розвитку власної культури і економіки. Станом на 15 жовтня 2003 року до Бернської конвенції Про охорону літературних і художніх творів приєдналася 151 держава. Україна приєдналася до Бернської конвенції у 1995 році.

Швидкий розвиток техніки у ХХ столітті надав змогу широкому та безконтрольному використанню виконання творів у запису і самих записів, а також програм організацій мовлення.

Робота щодо закріплення права за виконавцями, виробниками фонограм та організаціями мовлення завершилася підписанням Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення в Римі 1961 року, яка набрала чинності 18 травня 1964 року. Розробники конвенції виходили з того, що авторське право є первинною категорією, а суміжні права - вторинною. Суміжні права не лише залежать від авторського права, але й не існують без них.

У Римської конвенції передбачено, що охорона, надавана відповідно до неї, не зачіпає і не завдає ніякої шкоди охороні авторських прав на літературні і художні твори.

держави, які б хотіли до неї приєднатися Римська конвенція, повинні бути членом ООН, і членом Бернського союзу.

охорона, яка надається Римською конвенцією, в основному зводиться до національного режиму, надаваного державами-членами національним виконавцям, виробникам фонограм і організаціям ефірного мовлення відповідно до свого законодавства.

Конвенцією встановлено мінімальний рівень охорони, який надається володарям суміжних прав. Виконавець має право дозволяти або забороняти:

- передачу в ефір або сповіщення для загального відома живого виконання;
- здійснення запису незафіксованого виконання;
- відтворення фіксації виконання за умови, що початкова фіксація була здійснена без згоди виконавця або відтворення здійснюється з метою, не дозволеною конвенцією або виконавцем.

Особисті немайнові права виконавця конвенцією не охороняються.

Виробник фонограм має право дозволяти або забороняти пряме чи опосередковане відтворення їх фонограм. Римська конвенція не передбачає ніяких правомочностей на дозвіл виконання фонограм і не містить заборони на поширення або ввезення в країну недозволених дублікатів фонограм.

Організація мовлення має право дозволяти або забороняти:

- одночасну ретрансляцію їх передач;
- фіксацію їх передач;

- відтворення недозволених фіксацій їх передач або відтворення законних фіксацій з протизаконною метою;
- сповіщення для загального відома їх телевізійних передач за допомогою приймачів, встановлених у місцях, доступних для публіки, за плату.

Римська конвенція не передбачає охорони по кабелю.

щодо виконавців і виробників фонограм конвенцією не встановлено виключного права відносно передачі в ефір і повідомлення публіці, а передбачено лише право на одержання справедливої.

Мінімальний строк охорони, передбачений Римською конвенцією, становить 20 років.

Кількість країн, що приєдналися до Римська конвенція неї, досягла 76 станом на 15 жовтня 2003 року.

2001 року Верховною Радою України прийнято Закон України "Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, підписаної в Римі 26 жовтня 1961 року", яка набрала чинності для нашої держави 12 червня 2002 року.

Конвенція про охорону виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм укладена в Женеві 29 жовтня 1971 року і відома як Конвенція про фонограми. Мета цієї конвенції - надати охорону виробникам фонограм від піратство.

на міжнародній арені широкого розмаху набуло піратство в сфері звукозапису, що було викликано появою нових систем запису, які давали змогу випуску дешевих піратських копій. Тому на початку 70-х років виникла необхідність прийняття спеціальної конвенції, призначеної виключно для міжнародної охорони прав та інтересів виробників фонограм.

З точки зору Римської конвенції, конвенція про фонограми розглядається як спеціальна конвенція, приєднання до якої відкрито для договірних держав через те, що ця угода надає виробникам фонограм більш широкі права, ніж ті, які надані Римською конвенцією, а також містить додаткові положення що не суперечать їй.

На відміну від Римської конвенції, де прийнято єдиний підхід щодо надання прав виробникам фонограм, Конвенцією про фонограми враховуються всі заходи, раніше передбачені національним законодавством окремих держав, і дозволяється їх застосування.

Конвенція про фонограми доповнює Римську конвенцію; разом з тим, загальний підхід до охорони відрізняється від останньої щодо наступних трьох відносин.

По-перше, Римська конвенція надає власникам суміжних прав в основному право дозволяти або забороняти використання відповідного продукту, не забуваючи при цьому забезпечити охорону прав авторам. Конвенція про фонограми не вводять поняття прав щодо боротьби з піратством, залишаючи на розгляд договірних держав вибір юридичних засобів недопущення актів піратства або боротьби з ними в сфері суміжних прав.

По-друге, Конвенція про фонограми не згадує системи "національного режиму", у ній міститься пряме визначення протиправних дій, проти яких договірні держави зобов'язуються надати ефективний захист. Таким чином, члени конвенції не зобов'язані надавати іноземцям охорону стосовно всіх дій, які заборонені їх національним законодавством щодо охорони прав власних громадян. Наприклад, країни, в яких національне законодавство передбачає охорону, проти публічного виконання фонограм, не зобов'язані надавати цю форму охорони

виробникам фонограм інших договірних сторін, тому що сама собою Конвенція про фонограми не гарантує ніякої охорони проти публічного використання фонограм, відтворених і поширених законним чином.

По-третє, в інтересах боротьби з піратством у максимально широких масштабах ця міжнародна угода є відкритою для приєднання всіх держав-членів ООН або будь-якого спеціалізованого агентства, що входить до її системи.

Як умова надання охорони Конвенція про фонограми висуває лише критерій національності.

Охорона надається не тільки проти виготовлення дублікатів фонограм, але також проти розповсюдження незаконних дублікатів та імпорту таких дублікатів з метою розповсюдження. З іншого боку, обсяг охорони такий, що не поширюється на вимогу винагороди за вторинне використання фонограм.

Конкретні заходи, за допомогою яких здійснюється Конвенція про фонограми, залишені на розгляд національних законодавств.

Конвенція також допускає примусові ліцензії в тому випадку, якщо відтворення призначене виключно з метою освіти або наукових досліджень, обмежене територією держави, чії владні органи видають ліцензію, і передбачає справедливую винагороду.

Строк охорони відповідно до конвенції повинен бути не менш ніж 20 років після року першої фіксації звуків, втілених у фонограмі, або року першого випуску в світ фонограми.

Станом на 15 жовтня 2003 року до Конвенції про охорону виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм приєдналися 72 держави.

Україна приєдналася до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм з 2000 року.

Угода, що втілює результати цих переговорів, засновує Світову організацію торгівлі (Угода СОТ), набрала чинності 1 січня 1995 року.

в Додатку 1С до Угоди СОТ, стала Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, відома як Угода ТРІР5.

Основним принципом щодо природи і обсягу зобов'язань відповідно до Угоди ТРЧІРЗ є те, що країни-члени повинні здійснювати положення Угоди і застосовувати режим, передбачений Угодою, до громадян інших країн-членів. "Громадянином" визнаються фізичні та юридичної особи, які підлягали б охороні, якби всі країни-члени СОТ були б також пов'язані положеннями Паризької, Бернської і Римської конвенцій.

Держави-члени вільні у визначенні придатного способу застосування положень Угоди ТРІР8 у межах їх власних юридичних систем і практики та можуть застосовувати більш широку охорону, ніж вимагається, за умови, що така додаткова охорона не суперечить іншим положенням Угоди.

Угода ТКІРЗ побудована на принципах, закріплених у Паризькій конвенції про охорону промислової власності і у Бернській конвенції про охорону літературних і художніх творів.

Угоди ТРІРЗ передбачає мінімальні стандарти, що стосуються наявності, обсягу і використання прав інтелектуальної власності.

Суттєві елементи стандартів, що стосуються наявності, обсягу та використання авторських і суміжних прав, включають наступне:

1) члени Угоди дотримуються статей Паризького акта 1971 року Бернської конвенції. Проте, члени Угоди не мають прав або зобов'язань за Угодою щодо предмета (що стосується моральних прав);

2) охорона авторських прав поширюється на форму вираження;

3) комп'ютерні програми охороняються як літературні твори відповідно до Бернської конвенції;

4) компіляції даних або інший матеріал у машинописній або іншій формі, які за добором і розташуванням свого змісту становлять результат творчості, охороняються як такі. Така охорона не поширюється на самі дані або на матеріал і не зачіпає будь-яке авторське право, що відносяться до

самих даних або матеріалу;

5) щодо принаймні комп'ютерних програм, виключаючи випадки, коли сама програма не є основним об'єктом прокату, і кінематографічних творів надається право комерційного прокату. Проте, члени Угоди звільняються від останнього зобов'язання, якщо тільки такий прокат не привів до широкого копіювання таких творів, що завдає істотної шкоди виключному праву на відтворення, наданому цим членом Угоди;

6) строк охорони творів, становить не менше 50 років,;

7) обмеження або вилучення стосовно виключних прав відносяться до випадків, які не вступають у протиріччя зі звичайним використанням твору і необгрунтовано не обмежують законні інтереси правовласника;

8) щодо суміжних прав виконавці повинні мати право не допускати запису їх виконання, не призначеного для фонограми, і відтворення такого запису, ефірного мовлення і сповіщення для загального відома прямою трансляцією їх виконання;

9) виробники фонограм користуються правом дозволяти або забороняти пряме чи опосередковане відтворення їх фонограм;

10) організації мовлення мають право забороняти запис, відтворення записів і ретрансляцію через канали ефірного мовлення, а також сповіщення для загального відома шляхом телевізійного мовлення таких записів;

11) виробникам фонограм надається право прокату. строк охорони, надаваний за цією Угодою виконавцям і виробникам фонограм, встановлюється принаймні у 50 років, , і для організацій мовлення - не менше як 20 років;

12) умови обмеження, виключення і застереження, що допускаються Римською конвенцією, можуть застосовуватися до певних суміжних прав, надаваних Угодою; проте, положення статті 18 Бернської конвенції про літературні та мистецькі твори застосовуються до прав на фонограми виконавців і виробників фонограм.

Таким чином, Угода ТКІР5 розширює об'єм прав, які надавалися прийнятими раніше міжнародними договорами авторам та суб'єктам суміжних прав, що дозволило забезпечити їх інтереси в нових умовах розвитку науки і техніки.

Крім того, Угода ТКІР5 встановлює принципи, що стосуються заходів для попередження виникнення порушення будь-якого права інтелектуальної власності і, зокрема, авторського права і суміжних прав.

Угода ТКІР3 передбачає певні процедури, що стосуються застосування права відносно прикордонних заходів, що дозволяють правовласнику, який

має вагомі підстави підозрювати, що може здійснюватися ввезення товарів з підробними товарними знаками або товарів, створених з порушенням авторських прав, подати письмову заяву про призупинення митними органами випуску у вільний обіг таких товарів. Встановлено принципи щодо призупинення випуску товарів митними органами, клопотань про такі процедури, застави або рівноцінної гарантії, повідомлення про призупинення, тривалості призупинення, відшкодування збитків імпортеру і власнику товарів, права на інспектування та інформацію, дій за посадою, засобів захисту, ввезення незначної кількості товарів.

Угода ТНІРЗ вимагає, щоб держави-члени передбачали кримінальні процедури і покарання, які застосовувалися б принаймні у випадках навмисної підробки товарних знаків або порушення авторського права, здійснюваних у комерційних масштабах, і щоб вони передбачали Такі правові способи, як тюремне ув'язнення, грошові штрафи, накладення арешту, конфіскацію й знищення контрафактних товарів і будь-яких матеріалів і знарядь виробництва, які переважно використовувалися при здійсненні правопорушення.

На даний час Україна як член СОТ привела своє законодавство про авторське право і суміжні права у відповідність до вимог Угоди ТЯІРЗ.

Угода ТРІПС встановила сукупність заходів щодо забезпечення прав на інтелектуальну власність, однак, рішення багатьох принципових проблем авторського права і суміжних прав, пов'язаних з цифровими технологіями, Угода ТРІПС не запропонувала.

Нові норми міжнародного права для об'єктів авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі, зокрема, в Інтернет, були закріплені у Договорі ВОІВ по авторському праву та Договорі ВОІВ по виконаннях і фонограмах, прийнятих 20 грудня 1996 року.

При розгляді проблем розміщення творів у мережі інтернет було досягнуто згоди, що таке розміщення повинно мати місце тільки з дозволу правоволодаря. Згідно з Договором автори літературних та художніх творів користуються виключним правом дозволяти будь-яке сповіщення своїх творів для загального відома, включаючи їх доведення до загального відома таким чином, що представники публіки можуть здійснювати доступ до таких творів з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором. Для роз'яснення проблеми відповідальності провайдерів в мережі Інтернет, було прийнято заяву, що "звичайне надання фізичних засобів, що дозволяють зробити чи здійснюють сповіщення, звичайно не є сповіщенням у розумінні цього Договору чи Бернської конвенції".

Узгоджена заява щодо цієї статті проголошує, що "посилання на порушення будь-якого права, передбаченого цим Договором чи Бернською конвенцією, включає як виключні права, так і права на винагороду".

У Договорі ВОІВ розглядаються такі майнові права: право на розповсюдження, право на прокат, право на сповіщення для загального відома.

Значна увагу приділяється у Договорі проблемі технічного забезпечення прав. Договір зобов'язує держави передбачити "відповідну правову охорону та ефективні засоби правового захисту від обходу існуючих технічних засобів, використовуваних авторами у зв'язку зі здійсненням їх прав за цим Договором чи за Бернською конвенцією та обмежуючих дії відносно їх творів, які не дозволені авторами чи не допускаються законом".

Договір вперше на міжнародному рівні запровадив поняття інформації про управління правами як інформації, яка "ідентифікує твір, автора твору, володаря якого-небудь права на твір чи інформацію про умови використання твору та будь-які цифри чи коди, в яких надана така інформація, коли будь-який з цих елементів інформації прикладений до примірника твору чи з'являється у зв'язку зі сповіщенням твору для загального відома".

Договір зобов'язує держави забезпечити ефективні засоби правового захисту відносно будь-якої особи, яка навмисно здійснює будь-яку з наступних дій:

- усунення чи зміна будь-якої електронної інформації про управління правами без дозволу;
- розповсюдження, імпорт з метою розповсюдження, передача в ефір чи сповіщення для загального відома без дозволу творів чи примірників творів,
- загального відома таким чином, що представники публіки можуть здійснювати доступ до таких творів з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором.

Таким чином, найбільш важлива особливість Договору полягає в тому, що він включає положення, необхідні для адаптації міжнародних норм авторського права до цифрової технології, особливо в глобальних цифрових мережах, подібних Інтернет.

Станом на 15 жовтня 2003 року учасницями Договору стали 42 держави. Цей Договір набрав чинності для України 6 березня 2002 року.

До прийняття Договору **ВОІВ про виконання і фонограми** міжнародні норми суміжних прав були включені до Римської конвенції та Угоди ТРІПС. Досягнення в галузі цифрових технологій зробили неминучим появу нових міжнародних норм. Вплив цифрової технології позначився на визначеннях

вказаних понять. Наприклад, термін "фонограми" не обов'язково означає запис звуків виконання чи інших звуків, оскільки тепер вони можуть також включати записи відображення звуків, які раніше не існували, але були створені електронними засобами. Таке посилення на відображення звуків роз'яснює зміст терміну з точки зору цифрової технології.

Подібно до Договору ВОІВ по авторському праву найбільші дискусії викликала проблема застосовування права на відтворення в цифровому середовищі і, передусім, у Інтернет. Тому також було прийнято узгоджену заяву відповідно до якої "зберігання охоронюваного виконання чи фонограми в цифровій формі в електронному засобі є відтворенням".

При розгляді проблем розміщення записаних виконань і фонограм в мережі Інтернет було встановлено, що таке розміщення повинно мати місце тільки з дозволу правоволодаря. Договір розширив право сповіщення для загального відома всіх видів виконань і фонограм на передачі в цифрових інтерактивних системах. Виконавці та виробники фонограм володіють виключним правом дозволяти, доведення до загального відома записаних на фонограми виконань і фонограм відповідно таким чином, що представники публіки можуть здійснювати доступ до них з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором.

Було запроваджено поняття інформації про управління правами як інформації, що ідентифікує виконавця, виконання виконавця, виробника фонограми, фонограму, володаря якого-небудь права на виконання чи фонограму, або інформацію про умови використання виконання чи фонограми та будь-які цифри чи коди, в яких наведена така інформація, коли будь-який з цих елементів інформації прикладений до примірника записаного виконання чи фонограми, або з'являється у зв'язку зі сповіщенням чи доведенням записаного виконання чи фонограми до загального відома.

Договір вперше на міжнародному рівні визначив особисті немайнові права виконавця: "Виконавець відносно своїх незаписаних усних виконань чи виконань, записаних на фонограми, має право вимагати бути визнаним в якості виконавця своїх виконань, за винятком тих випадків, коли ненадання такого права продиктовано характером використання виконання, і заперечувати проти усякого перекручення, викривлення чи іншої зміни своїх виконань, спроможної нанести шкоду його репутації".

У договорі розглядаються наступні виключні майнові права виконавців:

- право на незаписані виконання - це право дозволяти ефірне мовлення та сповіщення для загального відома незаписаних виконань, за виключенням випадків, коли виконання вже передавалося в ефір, і

запис незаписаних виконань;

- право на відтворення - це право дозволяти пряме чи непряме відтворення виконань, записаних на фонограми, будь-яким чином та в будь-якій формі;
- право на розповсюдження - це право дозволяти доведення до загального відома оригіналу та примірників записаних на фонограми виконань шляхом продажу чи іншої передачі права власності;
- право на прокат - це право дозволяти комерційний прокат для публіки оригіналу та примірників записаних на фонограми виконань навіть після їх розповсюдження, здійсненого виконавцем чи за його дозволом;
- право зробити записані виконання доступними - це право дозволяти доведення до загального відома виконань, записаних на фонограми, таким чином, що представники публіки можуть здійснювати доступ до них з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором.

У Договорі розглядаються наступні виключні майнові права виробників фонограм:

- право на відтворення - це право дозволяти пряме чи непряме відтворення фонограм будь-яким чином та в будь-якій формі;
- право на розповсюдження - це право дозволяти доведення до загального відома оригіналу та примірників фонограм шляхом продажу чи іншої передачі права власності;
- право на прокат - це право дозволяти комерційний прокат оригіналу та примірників фонограм для публіки навіть після їх розповсюдження, здійсненого виробником чи за його дозволом;
- право зробити фонограми доступними - це право дозволяти доведення до загального відома фонограм таким чином, що представники публіки можуть здійснювати доступ до них з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором.

Особлива важливість Договору ВОІВ по виконаннях і фонограмах полягає в тому, що він разом з Угодою ТРІПС встановлює нові міжнародні норми суміжних прав. Цілком імовірно, що саме цей Договір стане основною міжнародною угодою в галузі суміжних прав. У цьому зв'язку Римська конвенція може втратити значення, яке вона мала до цього часу. Таке положення вже посередньо виявляється у відносно пасивному приєднанні країн до цієї конвенції, на відміну від активного приєднання до Бернської конвенції.

Станом на 15 жовтня 2003 року учасницями Договору стали 42 держави.

У 2001 року приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) є однією з шістнадцяти спеціалізованих установ системи Організації Об'єднаних Націй (ООН). Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності, була підписана у Стокгольмі в 1967 році і набула чинності у 1970 році. Спеціалізована установа хоча і належить до великої сім'ї Організації Об'єднаних Націй, але зберігає свою незалежність.

Діяльність ВОІВ в основному ведеться з трьох напрямків: реєстраційна діяльність, забезпечення міждержавного співробітництва з адміністративних питань інтелектуальної власності і програмна діяльність.

На 15 жовтня 2003 року членами Конвенції, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ) були 179 держав. Україна є членом ВОІВ з 26 квітня 1970 року.

Література

1. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук.- практ. вид.: у 4-х т. / За заг. ред. Святоцького О.Д. - Т. 2: Авторське право і суміжні права / Довгий С.О., Дроб'язко В.С, Жаров В.О. та ін.; За ред. Миронюка Г.І.] Дроб'язко В.С. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 1999. - 460 с.

2. Право інтелектуальної власності. (Академічний курс) За ред. Підпригорі О.А., Святоцького О.Д. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2004. - 670 с.

3. Цивільне право України: Підручник: у 2-х книгах / Дзера О.В. (керівник авт. кол.), Боброва Д.В., Довгерт А.С. та ін.; За ред. Дзери О.В., Кузнецової Н.С. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - Книга 1 - 720 с; Книга 2 - 640 с.

4. Охорона інтелектуальної власності в Україні / Довгий С.О., Жаров В.О., Зайчук В.О. та ін. - К.: Форум, 2002. - 319 с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція (Основний Закон) України від 28 червня 1996 року .
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 - IV.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341 -III.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073 - X.
6. Митний кодекс України від 11 липня 2002 року № 92 -IV
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 липня 1963 року.
8. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798 - XII.
9. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 року №698 -XII.
10. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 року № 3792-XII (ВВР, 1994, № 13, ст. 64). Із змінами, внесеними згідно із Законами № 75/95-ВР від 28.02.95, ВВР, 1995, N 13, ст. 85; № 998-XIV (998-14) від 16.07.99, ВВР, 1999, № 41, ст.373; 2627-ІН (2627-14) від 11.07.2001, ВВР, 2001, № 43, ст.214: № 850-IV (850-15) від 22.05.2003 .

11. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних" в редакції Закону від 10 липня

2003 року № 1098-IV.

12. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" від 17 січня 2002 року № 2953 - III.

13. Закон України "Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року)" від 31 травня 1995 року № 189/95-ВР.

14. Закони України "Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, підписаної в Римі 26 жовтня 1961 року" від 20 вересня 2001 року 2730 - III.

15. Закон України "Про приєднання до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року" від 15 червня 1999 року № 738 - XIV.

16. Закон України "Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року" від 20 вересня 2001 року № 2733 - III.

17. Закон України "Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року" від 20 вересня 2001 року № 2732 - III.

18. Основи законодавства України про культуру від 14 лютого 1992 року № 2117 - XII.

19. Закон України "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 року № 2657 - XII.

20. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (друк) в Україні" від 16 листопада 1992 року № 2782 - XII.

21. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" від 21 грудня 1993 року № 3759-ХН.

22. Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах" від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР.

23. Закон України "Про рекламу" від 3 липня 1996 року № 270/96-ВР.

24. Закон України "Про видавничу справу" від 5 червня 1997 року № 318/97-ВР.

25. Закон України "Про систему Громадського телебачення і радіомовлення України" від 18 липня 1997 року № 485/97-ВР.

26. Закон України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" від 7 жовтня 1997 року № 554/97-ВР.

27. Закон України "Про кінематографію" від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР.

28. Закон України "Про архітектурну діяльність" від 20 травня 1999 року № 687 - XIV.

29. Закону України "Про міжнародні договори України" від 22 грудня 1993 року.

30. Указ Президента України від 6 лютого 1992 року № 75 "Про невідкладні заходи щодо соціального захисту діячів літератури і мистецтв в умовах переходу до ринкових відносин".

31. Указ Президента України "Про упорядкування торгівлі деякими підакцизними товарами, пов'язаними з використанням аудіовізуальних творів та примірників фонограм" від 20 травня 1998 р. № 491/98.

32. Указ Президента України "Про деякі питання державної підтримки книговидавничої справи" від 23 липня 1998 р. № 816/98.

33. Указ Президента України "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні" від 27 квітня 2001 року № 285/2001.

34. Указ Президента України "Про Міністерство освіти і науки України" від 7 червня 2000 року № 773/2000.

35. Постанова Кабінету Міністрів України "Про розміри відрахувань до фондів творчих спілок України за використання творів літератури та мистецтва" від 3 березня

1992 року № 108.

36.Постанова Кабінету Міністрів України "Про створення Державного агентства України з авторських і суміжних прав" від 25 березня 1992 року № 154.

37.Постанова Кабінету Міністрів України "Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва" від 18 листопада 1994 року № 784.

38.Постанова Кабінету Міністрів України "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва" від 18 липня 1995 року № 532.

39.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів та фонограм" від 4 листопада 1997 року № 1209.

40.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку видачі атестатів на право імпорту, експорту, оптової та роздрібної торгівлі аудіовізуальними творами та примірниками фонограм" від 17 серпня 1998 року № 1302. ■■--/'

41.Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок погодження з Державним агентством України з авторських і суміжних прав документів, пов'язаних з імпортом, експортом та оптовою торгівлею аудіовізуальними творами та примірниками фонограм" від 7 вересня 1998 року № 1389.

42.Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення Державного департаменту інтелектуальної власності" від 4 квітня 2000 року №601.

43.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Державний департамент інтелектуальної власності" від 20 червня 2000 року № 997.

44.Постанова Кабінету Міністрів України "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються прав автора на твір" від 27 грудня 2001 року № 1756.

45.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державного департаменту інтелектуальної власності" від 17 травня 2002 року № 674.

46.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати" від 18 січня 2003 року №71.

47.Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав" від 18 січня 2003 року № 72.

48.Постанова Кабінету Міністрів України "Про розмір відрахувань - виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах" від 27 червня 2003 року № 992.

49.Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю" від 5 травня 2003 року №311, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 4 червня 2003 року за №436/7757.

50.Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Порядку визначення уповноважених організацій, які здійснюватимуть збирання і розподіл між суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав коштів від відрахувань (відсотків) виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких в домашніх умовах можна здійснювати відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах" від 25 червня 2003 року № 503, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 серпня 2003 року за №717/8038.

51. Наказ Міністерства освіти і науки України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної податкової адміністрації України "Про затвердження Порядку здійснення відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких в домашніх умовах можна здійснювати відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах" від 24 листопада 2003 року №780/123/561, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 грудня 2003 року за № 1153/8474.

Судова практика

1. "Про судову практику в справах відшкодування моральної (немайнової) шкоди". Постанова Пленуму Верховного а Суду України від 31 березня 1995 р. № 4.
2. "Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди". Роз'яснення Вищого господарського суду України від 29 лютого 1996 року №02-5/95.
3. "Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності". Рекомендації Вищого господарського суду України від 10 червня 2004 року №04-5/1107.
4. "Про питання захисту авторських прав в Інтернеті. Постанова Вищого господарського суду України від 5 червня 2000 року №04-1/5 - 7/82.

Міжнародні договори

2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 року. В редакції Паризького акта 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року.
3. Всесвітня конвенція про авторське право від 17 липня 1952 року. В редакції від 1973 року.
4. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення від 26 жовтня 1961 року.
5. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року.
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року.
7. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) від 14 липня 1967 року. В редакції від 2 жовтня 1979 року.
8. Договір ВОІВ про авторське право від 20 грудня 1996 року.
9. Договір ВОІВ про виконання і фонограми від 20 грудня 1996 року.
10. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав (в рамках СНД) від 24 вересня 1993 року.
11. Угода про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності (в. рамках СНД) від 6 березня 1998 року.
12. Угода про Партнерство та Співробітництво між Європейським, союзом та Україною від 16 червня 1994 року.
13. Директива 2001/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторських і суміжних прав в інформаційному суспільстві.
14. Директива 2001/84/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 27 вересня 2001 року про використання права на випуск оригінального твору мистецтва в інтересах автора.
15. Директива 2001/48/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року про застосування права на інтелектуальну власність.
16. Директива 2001/29/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 22 травня 2001 року щодо гармонізації певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві.

ЛІЦЕНЗІЙНИЙ ДОГОВІР № _____

М. _____

" ____ " _____ 20__ року

(Прізвище, ім'я, по батькові (П.І.Б) фізичної особи

або повне найменування юридичної особи)

в особі _____;

_____, яка діє на
(посада та П.І.Б особи, яка уповноважена укласти договір)

підставі _____,
(Статуту, Положення, іншого документа)

далі – Ліцензіар, якому належать виключні майнові права на Твір, з
одного боку, і

(П.І.Б фізичної особи

або повне найменування юридичної особи)

в особі _____;

_____, яка діє на
(посада та П.І.Б особи, яка уповноважена укласти договір)

підставі _____,
(Статуту, Положення, іншого документа)

далі – Ліцензіат, з іншого боку, а разом іменовані – *Сторони*, уклали
цей договір (*далі – Договір*) про наступне:

1. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Терміни, що використовуються в цьому Договорі, означають:

невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього твору у зазначеній сфері (*варіант 1 – при невиключній ліцензії*);

виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього твору у зазначеній сфері (*варіант 2 – при виключній ліцензії*);

одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього твору у зазначеній сфері (*варіант 3 – при одиничній ліцензії*);

(інші терміни)

Решта термінів, що використовуються в Договорі, визначаються згідно з нормами чинного законодавства України.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1 Ліцензіар надає Ліцензіатові:

невиключну ліцензію (*варіант 1*);

виключну ліцензію (*варіант 2*);

одиничну ліцензію (*варіант 3*),

що дає право на використання твору _____ (далі
(назва твору, вид твору та інші відомості, що дають змогу ідентифікувати
твір)

– Твір) Ліцензіара, в обумовлених Договором межах та на визначений Договором строк, а Ліцензіат зобов'язаний виплатити винагороду за використання Твору на умовах зазначених у Договорі.

2.2 За цим договором передаються права на використання Твору такими способами:

переробки твору (*як приклад*);

відтворення твору (*як приклад*);

(інші способи, визначені статтею 441 Цивільного кодексу України, статтею 15 Закону України „Про авторське право і суміжні права”).

2.3. Ліцензіар має право на подальше використання Твору та надавати невиключні ліцензії на його використання третім особам (*варіант 1, у випадку невиключної ліцензії*).

Ліцензіар не має права використовувати Твір та надавати ліцензії третім особам (*варіант 2, у випадку виключної ліцензії*).

Ліцензіар має право використовувати поряд із Ліцензіатом Твір без права надання ліцензій третім сторонам (*варіант 3, у випадку одиничної ліцензії*).

2.4. Дія цього Договору поширюється на територію _____.

3. ПРАВА СТОРІН

3.1 Ліцензіар має право:

3.1.1. Усно або письмово повідомляти Ліцензіата про виявлені недоліки Твору та вживати заходи щодо їх усунення.

3.1.2. У разі використання Твору в порушення норм законодавства у сфері авторського права і суміжних прав та цього Договору заборонити використання Твору (призупинити дію ліцензії за цим Договором) Ліцензіатом до усунення порушення.

3.1.3. З урахуванням вимог законодавства визначити обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю або є конфіденційними, і вимагати від Ліцензіата нерозголошення цих відомостей.

(інші права Ліцензіара)

3.2. Ліцензіат має право:

3.2.1. На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору.

Ліцензіар зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим Договором сфери та передавати його іншим особам (*варіант 1, у випадку невиключної ліцензії*).

На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору. При цьому Ліцензіар не може використовувати сам, а також передавати іншим особам вказані права у визначеній цим Договором сфері (*варіант 2, у випадку виключної ліцензії*).

На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору. При цьому Ліцензіар зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим Договором сфери (*варіант 3, у випадку одиначної ліцензії*).

3.2.2. Надання субліцензії іншим особам в обсязі наданих йому за цим договором прав у визначеній Договором сфері.

3.2.3. Робити запити і одержувати необхідні інформацію та документи, що мають відношення до предмету Договору та знаходяться у Ліцензіара.

(інші права Ліцензіата)

4. ОBOB'ЯЗКИ CTOPIH

4.1. Ліцензіар зобов'язаний:

4.1.1. Надати у використання Твір Ліцензіату у строки та на умовах визначених цим Договором.

4.1.2. Відповідно до запиту Ліцензіата своєчасно забезпечувати його інформацією та документами, що стосуються предмету Договору і необхідні для виконання умов Договору.

4.1.3. Відповідно до запиту Ліцензіата брати участь у проведенні дій та процедур, необхідних для виконання умов Договору, які вимагають такої участі з боку Ліцензіара.

(інші обов'язки Ліцензіара)

4.2. Ліцензіат зобов'язаний:

4.2.1. Використовувати Твір на умовах, визначених цим Договором.

4.2.2. Здійснювати виплату винагороди Ліцензіару за використання Твору.

4.2.3. Не розголошувати будь-які відомості, що є конфіденційною інформацією.

4.2.4. Дотримуватися особистих немайнових прав Ліцензіара.

(інші обов'язки Ліцензіата)

5. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

5.1. Строк дії Договору складає _____ рік (роки) з моменту підписання Договору Сторонами.

Якщо жодна з Сторін за _____ місяць (-і) до закінчення дії Договору не повідомить письмово другу сторону про відмову від Договору, Договір вважається продовженим на той же строк і на тих же умовах.

5.2. Закінчення строку дії Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

6. ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ

6.1. За надання прав, що передбачені цим Договором Ліцензіат виплачує Ліцензіарові винагороду.

6.2. За використання Твору виплачується сума винагороди (роялті) у розмірі _____ грн. за кожний _____ (варіант 1).
(місяць, квартал тощо)

За використання Твору виплачується сума винагороди (роялті) за кожний _____ у розмірі, зазначеному у додатку, який є невід'ємною частиною цього Договору (варіант 2).
(місяць, квартал тощо)

Виплата винагороди Ліцензіатом здійснюється із розрахунку мінімального розміру винагороди, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2003 № 72.

6.3. Періодичні відрахування (роялті) здійснюються Ліцензіатом протягом _____ днів, що настають за звітним періодом.

6.4. Оплата здійснюється шляхом перерахування Ліцензіатом грошових коштів на розрахунковий рахунок Ліцензіара або іншим чином _____.
(інші шляхи перерахування коштів)

6.5. Після припинення строку дії цього Договору його положення застосовуються доти, доки не будуть остаточно врегульовані платежі, зобов'язання за якими виникли у період його дії.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ДОГОВОРУ

7.1. Ліцензіар заявляє, що на момент підписання цього Договору йому нічого невідомо про права інших осіб, які б могли бути порушені наданням цієї ліцензії.

7.2. За прострочення виплати винагороди Ліцензіат сплачує пеню в розмірі _____ за кожен день прострочення.

7.3. У випадку невиконання чи неналежного виконання Ліцензіатом зобов'язань, що передбачені цим Договором, Ліцензіар має право призупинити виконання своїх зобов'язань по Договору.

7.4. У випадку тривалого (понад ____ календарних днів) або повторного порушення Ліцензіатом умов Договору щодо зобов'язань Ліцензіата, Ліцензіар має право розірвати Договір в односторонньому порядку, письмово повідомивши про це Ліцензіата.

7.5. Сторона, яка не виконала вищевказаних умов, зобов'язана відшкодувати іншій Стороні понесені нею у зв'язку з цим невиконанням збитки в межах _____.

8. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

8.1. Сторони зобов'язуються вирішувати будь-який спір шляхом переговорів і в досудовому порядку.

8.2. У разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів та в досудовому порядку, спір може бути передано для вирішення у судовому порядку.

9. ФОРС-МАЖОРНІ ОБСТАВИНИ

9.1. Сторони не несуть відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов Договору за умов виникнення форс-мажорних обставин.

9.2. По завершенні таких обставин Сторона, яка не виконала свої зобов'язання за Договором, повинна виконати їх у терміни, на які було призупинено виконання зобов'язань.

9.3. Сторона не має права посилатися на форс-мажорні обставини у випадку, коли вони розпочалися у момент прострочення нею виконання її обов'язків за Договором.

10. ІНШІ УМОВИ

10.1. Права та обов'язки кожної зі Сторін за цим Договором не можуть передаватися іншій фізичній чи юридичній особі без письмового на те дозволу іншої Сторони, за винятком випадків, передбачених цим Договором.

10.2. Положення Договору щодо виплати винагороди є конфіденційною інформацією, яку жодна з Сторін не має право розголошувати без попередньої згоди іншої Сторонни, крім випадків, передбачених законодавством.

10.3. У разі зміни місцезнаходження та/або реквізитів, Сторони повинні повідомити про таку зміну в термін _____ днів з моменту настання таких змін.

10.4. Будь-які зміни і доповнення до цього Договору дійсні за умови, що вони вчинені у письмовій формі та підписані Сторонами.

10.5. Додатки до цього Договору є його невід'ємною частиною.

10.6. З усіх питань, не передбачених цим Договором, Сторони керуються чинним законодавством України.

10.7. Договір укладений в двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, по одному кожній із Сторін.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН:

ЛІЦЕНЗІАР ЛІЦЕНЗІАТ

_____	/_____/	_____	/_____/
(підпис)	(П. І. Б.)	(підпис)	(П. І. Б.)

М. П.

ЛІЦЕНЗІЙНИЙ ДОГОВІР № _____

м. _____ " ____ " _____ 20__ року

(Прізвище, ім'я, по батькові (П.І.Б) фізичної особи

або повне найменування юридичної особи)

в особі _____;

_____, яка діє на
(посада та П.І.Б особи, яка уповноважена укласти договір)

підставі _____,
(Статуту, Положення, іншого документа)

далі – Ліцензіар, якому належать виключні майнові права на Твір, з
одного боку, і

(П.І.Б фізичної особи

або повне найменування юридичної особи)

в особі _____;

_____, яка діє на
(посада та П.І.Б особи, яка уповноважена укласти договір)

підставі _____,
(Статуту, Положення, іншого документа)

далі – Ліцензіат, з іншого боку, а разом іменовані – *Сторони*, уклали
цей договір (*далі – Договір*) про наступне:

2. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Терміни, що використовуються в цьому Договорі, означають:

невиключна ліцензія не виключає можливості використання ліцензіаром твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього твору у зазначеній сфері (*варіант 1 – при невиключній ліцензії*);

виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього твору у зазначеній сфері (*варіант 2 – при виключній ліцензії*);

одинична ліцензія видається лише одному ліцензіату і виключає можливість видачі ліцензіаром іншим особам ліцензій на використання твору у сфері, що обмежена цією ліцензією, але не виключає можливості використання ліцензіаром цього твору у зазначеній сфері (*варіант 3 – при одиничній ліцензії*);

(інші терміни)

Решта термінів, що використовуються в Договорі, визначаються згідно з нормами чинного законодавства України.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.3 Ліцензіар надає Ліцензіатові:

невиключну ліцензію (*варіант 1*);

виключну ліцензію (*варіант 2*);

одиничну ліцензію (*варіант 3*),

що дає право на використання твору _____ (далі
(назва твору, вид твору та інші відомості, що дають змогу ідентифікувати
твір)

– Твір) Ліцензіара, в обумовлених Договором межах та на визначений Договором строк, а Ліцензіат зобов'язаний виплатити винагороду за використання Твору на умовах зазначених у Договорі.

2.4 За цим договором передаються права на використання Твору такими способами:

переробки твору (*як приклад*);

відтворення твору (*як приклад*);

(інші способи, визначені статтею 441 Цивільного кодексу України, статтею 15 Закону України „Про авторське право і суміжні права”).

2.3. Ліцензіар має право на подальше використання Твору та надавати невиключні ліцензії на його використання третім особам (*варіант 1, у випадку невиключної ліцензії*).

Ліцензіар не має права використовувати Твір та надавати ліцензії третім особам (*варіант 2, у випадку виключної ліцензії*).

Ліцензіар має право використовувати поряд із Ліцензіатом Твір без права надання ліцензій третім сторонам (*варіант 3, у випадку одиничної ліцензії*).

2.5. Дія цього Договору поширюється на територію _____.

3. ПРАВА СТОРІН

3.2 Ліцензіар має право:

3.1.1. Усно або письмово повідомляти Ліцензіата про виявлені недоліки Твору та вживати заходи щодо їх усунення.

3.1.2. У разі використання Твору в порушення норм законодавства у сфері авторського права і суміжних прав та цього Договору заборонити використання Твору (призупинити дію ліцензії за цим Договором) Ліцензіатом до усунення порушення.

3.1.3. З урахуванням вимог законодавства визначити обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю або є конфіденційними, і вимагати від Ліцензіата нерозголошення цих відомостей.

(інші права Ліцензіара)

3.2. Ліцензіат має право:

3.2.1. На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору.

Ліцензіар зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим Договором сфери та передавати його іншим особам (*варіант 1, у випадку невиключної ліцензії*).

На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору. При цьому Ліцензіар не може використовувати сам, а також передавати іншим особам вказані права у визначеній цим Договором сфері (*варіант 2, у випадку виключної ліцензії*).

На використання Твору, способами зазначеними у пункті 2.3 цього Договору. При цьому Ліцензіар зберігає за собою право самому використовувати вказане право як за межами, так і в межах визначеної цим Договором сфери (*варіант 3, у випадку одиначної ліцензії*).

3.2.2. Надання субліцензії іншим особам в обсязі наданих йому за цим договором прав у визначеній Договором сфері.

3.2.3. Робити запити і одержувати необхідні інформацію та документи, що мають відношення до предмету Договору та знаходяться у Ліцензіара.

(інші права Ліцензіата)

5. ОBOB'ЯЗКИ CTOPIH

5.1. Ліцензіар зобов'язаний:

4.1.1. Надати у використання Твір Ліцензіату у строки та на умовах визначених цим Договором.

4.1.2. Відповідно до запиту Ліцензіата своєчасно забезпечувати його інформацією та документами, що стосуються предмету Договору і необхідні для виконання умов Договору.

4.1.3. Відповідно до запиту Ліцензіата брати участь у проведенні дій та процедур, необхідних для виконання умов Договору, які вимагають такої участі з боку Ліцензіара.

(інші обов'язки Ліцензіара)

4.2. Ліцензіат зобов'язаний:

4.2.5. Використовувати Твір на умовах, визначених цим Договором.

4.2.6. Здійснювати виплату винагороди Ліцензіару за використання Твору.

4.2.7. Не розголошувати будь-які відомості, що є конфіденційною інформацією.

4.2.8. Дотримуватися особистих немайнових прав Ліцензіара.

(інші обов'язки Ліцензіата)

5. СТРОК ДІЇ ДОГОВОРУ

5.1. Строк дії Договору складає _____ рік (роки) з моменту підписання Договору Сторонами.

Якщо жодна з Сторін за _____ місяць (-і) до закінчення дії Договору не повідомить письмово другу сторону про відмову від Договору, Договір вважається продовженим на той же строк і на тих же умовах.

5.2. Закінчення строку дії Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

6. ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ

6.1. За надання прав, що передбачені цим Договором Ліцензіат виплачує Ліцензіарові винагороду.

6.2. За використання Твору виплачується сума винагороди (роялті) у розмірі _____ грн. за кожний _____ (варіант 1).
(місяць, квартал тощо)

За використання Твору виплачується сума винагороди (роялті) за кожний _____ у розмірі, зазначеному у додатку, який є невід'ємною частиною цього Договору (варіант 2).
(місяць, квартал тощо)

Виплата винагороди Ліцензіатом здійснюється із розрахунку мінімального розміру винагороди, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2003 № 72.

6.3. Періодичні відрахування (роялті) здійснюються Ліцензіатом протягом _____ днів, що настають за звітним періодом.

6.6. Оплата здійснюється шляхом перерахування Ліцензіатом грошових коштів на розрахунковий рахунок Ліцензіара або іншим чином _____.
(інші шляхи перерахування коштів)

6.7. Після припинення строку дії цього Договору його положення застосовуються доти, доки не будуть остаточно врегульовані платежі, зобов'язання за якими виникли у період його дії.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ДОГОВОРУ

7.1. Ліцензіар заявляє, що на момент підписання цього Договору йому нічого невідомо про права інших осіб, які б могли бути порушені наданням цієї ліцензії.

7.6. За прострочення виплати винагороди Ліцензіат сплачує пеню в розмірі _____ за кожен день прострочення.

7.7. У випадку невиконання чи неналежного виконання Ліцензіатом зобов'язань, що передбачені цим Договором, Ліцензіар має право призупинити виконання своїх зобов'язань по Договору.

7.8. У випадку тривалого (понад ____ календарних днів) або повторного порушення Ліцензіатом умов Договору щодо зобов'язань Ліцензіата, Ліцензіар має право розірвати Договір в односторонньому порядку, письмово повідомивши про це Ліцензіата.

7.9. Сторона, яка не виконала вищевказаних умов, зобов'язана відшкодувати іншій Стороні понесені нею у зв'язку з цим невиконанням збитки в межах _____.

8. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

8.1. Сторони зобов'язуються вирішувати будь-який спір шляхом переговорів і в досудовому порядку.

8.2. У разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів та в досудовому порядку, спір може бути передано для вирішення у судовому порядку.

10. ФОРС-МАЖОРНІ ОБСТАВИНИ

10.1. Сторони не несуть відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов Договору за умов виникнення форс-мажорних обставин.

10.2. По завершенні таких обставин Сторона, яка не виконала свої зобов'язання за Договором, повинна виконати їх у терміни, на які було призупинено виконання зобов'язань.

10.3. Сторона не має права посилатися на форс-мажорні обставини у випадку, коли вони розпочалися у момент прострочення нею виконання її обов'язків за Договором.

10. ІНШІ УМОВИ

10.1. Права та обов'язки кожної зі Сторін за цим Договором не можуть передаватися іншій фізичній чи юридичній особі без письмового на те дозволу іншої Сторони, за винятком випадків, передбачених цим Договором.

10.2. Положення Договору щодо виплати винагороди є конфіденційною інформацією, яку жодна з Сторін не має право розголошувати без попередньої згоди іншої Сторони, крім випадків, передбачених законодавством.

10.8. У разі зміни місцезнаходження та/або реквізитів, Сторони повинні повідомити про таку зміну в термін _____ днів з моменту настання таких змін.

10.9. Будь-які зміни і доповнення до цього Договору дійсні за умови, що вони вчинені у письмовій формі та підписані Сторонами.

10.10. Додатки до цього Договору є його невід'ємною частиною.

10.11. З усіх питань, не передбачених цим Договором, Сторони керуються чинним законодавством України.

10.12. Договір укладений в двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, по одному кожній із Сторін.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН:

ЛІЦЕНЗІАР ЛІЦЕНЗІАТ

_____	/_____/	_____	/_____/
(підпис)	(П. І. Б.)	(підпис)	(П. І. Б.)
		М. П.	

ДОГОВІР № _____ ПРО СТВОРЕННЯ ЗА ЗАМОВЛЕННЯМ І ВИКОРИСТАННЯ ТВОРУ

м. _____ " ____ " _____ 20__ року

(Прізвище, ім'я, по батькові (П.І.Б) фізичної особи

або повне найменування юридичної особи)

в особі _____;

_____, яка діє на
(посада та П.І.Б особи, яка уповноважена укласти договір)

підставі _____,

(Статуту, Положення, іншого документа)

далі - *Замовник*, з одного боку, та

(П.І.Б автора)

(далі – *Автор*), з іншого боку, а разом іменовані – *Сторони*, уклали цей договір (далі – *Договір*) про таке.

1. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Терміни, що використовуються в цьому Договорі, означають:

замовник – особа, на вимогу якої автор зобов'язаний створити твір (далі- *Твір*) в установленний строк на підставі договору;

автор – фізична особа, яка своєю творчою працею має створити Твір;

авторський аркуш – одиниця виміру обсягу твору, створеного автором. Авторський аркуш складає 40 тисяч друкованих знаків. При визначенні авторського аркушу всі літери, цифри, розділові знаки, пробіли між словами, проміжки неповних рядків вважаються друкованими знаками. Графічний, фотоілюстрований та комбінований матеріал (малюнки, схеми, таблиці тощо) обчислюється за площею, яку він займає. Площа авторського аркушу – 3000 см². До одного авторського аркуша прирівнюється 700 рядків віршованого тексту;

(інші терміни)

Решта термінів, що використовуються в Договорі, визначаються згідно з нормами чинного законодавства України.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. У порядку та на умовах, визначених цим Договором, Автор зобов'язується створити Твір відповідно до вимог Замовника та передати (відчужити) майнові права на Твір Замовнику, а саме:

право на використання Твору;
виключне право дозволяти використання Твору;
право перешкоджати неправомірному використанню Твору, в тому числі забороняти таке використання.

2.2. Особисті немайнові права на Твір, створений за замовленням, належать Автору. Замовник зобов'язується дотримуватися особистих немайнових прав Автора.

3. ВИМОГИ ДО ТВОРУ

3.1. Твір повинен відповідати наступним вимогам:

- 3.1.1. Жанр, призначення, тема Твору _____.
- 3.1.2. Назва Твору _____.
- 3.1.3. Мова Твору _____.
- 3.1.4. Обсяг Твору _____.
- 3.1.5. Сфера застосування Твору _____.

4. ПЕРЕДАЧА ТВОРУ

4.1. Автор зобов'язується надати Замовнику оригінал (примірник) Твору не пізніше "___" _____ 20__ року.

4.2. Передача Твору Замовнику оформлюється Актом здавання-приймання, який складається у строк _____.

4.3. Замовник зобов'язаний розглянути поданий у належному вигляді Твір у 30-денний строк з дня _____ та письмово сповістити Автора шляхом _____ про:

схвалення Твору;
необхідність внесення до Твору поправок з точним зазначенням виправлень, що вимагаються, та строку подання доопрацьованого Твору.

4.4. Автор зобов'язується доопрацювати Твір для приведення його у відповідність із вимогамив порядку та на умовах, визначених у повідомленні Замовника.

4.5. Замовник визначає оформлення примірників Твору, що ним видається, за цим Договором _____
(самостійно, за погодженням з Автором).

5. ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ

5.1. Замовник зобов'язується виплатити Автору винагороду за створення Твору та передання (відчуження) майнових прав на Твір сумі _____ грн, з них _____ грн у вигляді авансу.

5.2. Винагорода виплачується Авторіві Замовником у строк _____.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІНДОГОВОРУ

6.1. У випадку порушення зобов'язання(далі - порушення Договору), Сторона несе відповідальність, визначену чинним в законодавством та цим Договором.

6.2. Порушенням Договору є його невиконання або неналежне виконання, тобто виконання з порушенням умов, визначених у цьому Договорі.

6.3. У випадку порушення строку виплати винагороди, вказаного в пунктах 6.1, 6.2 цього Договору, Замовник виплачує Автору пеню в розмірі _____ за кожен день прострочення.

7. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

7.1. Сторони зобов'язуються вирішувати будь-який спір шляхом переговорів і в досудовому порядку.

7.2. У разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів та в досудовому порядку, спір може бути передано для вирішення у судовому порядку.

8. ФОРС-МАЖОРНІ ОБСТАВИНИ

8.1. Сторони не несуть відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов Договору за умов виникнення форс-мажорних обставин.

8.2. По завершенні таких обставин Сторона, яка не виконала свої зобов'язання за Договором, повинна виконати їх у терміни, на які було призупинено виконання зобов'язань.

8.3. Сторона не має права посилатися на форс-мажорні обставини у випадку, коли вони розпочалися у момент прострочення нею виконання її обов'язків за Договором.

9. ІНШІ УМОВИ

9.1. Договір набирає чинності з моменту його підписання Сторонами.

9.2. Закінчення строку дії цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії Договору.

9.3. Будь-які зміни і доповнення до цього Договору дійсні за умови, що вони вчинені у письмовій формі та підписані Сторонами.

9.4. Сторони повинні у _____ денний строк письмово повідомити одна одну про зміну місцезнаходження, надати іншу інформацію, необхідну для виконання Сторонами зобов'язань за цим Договором.

9.5. Положення Договору щодо виплати винагороди є конфіденційною інформацією, яку жодна з Сторін не має право розголошувати без попередньої згоди іншої Сторонни, крім випадків, передбачених законодавством.

9.6. З усіх питань, не передбачених цим Договором, Сторони керуються чинним законодавством України.

9.7. Договір укладений в двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, по одному кожній із Сторін.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН:

Замовник:Автор:

_____	/ _____ /	_____	/ _____ /
(підпис)	(П. І. Б.)	(підпис)	(П. І. Б.)
М. П.			